

บทที่ 3

การคุ้มครองบุคคลภายนอก จากการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ก่อนจะกล่าวถึงแนวความคิดในการคุ้มครองบุคคลภายนอกผู้สุจริต ประเด็นซึ่งต้องมาพิจารณาในเบื้องต้น คือ แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล การคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล ตลอดจนข้อจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล ก่อนที่จะกล่าวถึงเนื้อหาของรัฐธรรมนูญซึ่งได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเอาไว้ ซึ่งจะได้นำมาวิเคราะห์กฎหมายฟอกเงินของไทยว่า มีบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่ ประการใด

3.1 แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล

“สิทธิ” คือ ความชอบธรรมที่บุคคลอาจใช้ยันกับผู้อื่นเพื่อคุ้มครองหรือเพื่อรักษาผลประโยชน์อันเป็นส่วนหนึ่งมีพึงได้ของบุคคลนั้น¹ ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Right” ภาษาเยอรมันใช้คำว่า “Recht” ภาษาลาตินใช้คำว่า “Jus” ซึ่งหมายความถึง ความรับผิดชอบหรือความถูกต้อง

ความคิดเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล ได้มีวิวัฒนาการมาเป็นลำดับ โดยในยุคก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถือกันว่า กรรมสิทธิในทรัพย์สินเป็นของกษัตริย์ เอกชนมีเพียงสิทธิครอบครองหรือใช้สอยเท่านั้น นับแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ความคิดเกี่ยวกับทรัพย์สินได้เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากอิทธิพลของแนวความคิด บัณฑิตนิยมกับลัทธิเสรีนิยม โดยมีความคิดว่า สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ ทำนองเดียวกับสิทธิเสรีภาพในด้านอื่น ๆ²

¹ ปรีดี เกษมทรัพย์, กฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป, (กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2525), หน้า 83.

² เพ็ญแข พรหมจินดา, “สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลกับอำนาจยึดและริบทรัพย์สินตามกฎหมายศุลกากร,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 9.

3.1.1 การคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล

จากแนวความคิดที่ว่า สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ ทำนองเดียวกับสิทธิเสรีภาพในด้านอื่น ๆ ดังกล่าวมาข้างต้น มีผลทำให้เกิดการยอมรับว่า สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล เป็นสิทธิที่ควรจะได้รับคุ้มครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิในความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิในทรัพย์สินที่ตนแสวงหามาได้ ถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์และได้รับความคุ้มครอง³ รัฐหรือเอกชนจะละเมิดกรรมสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลอื่นมิได้ ยิ่งไปกว่านั้น การให้ความคุ้มครองทรัพย์สินของเอกชนนี้ยังถือเป็นหน้าที่อันสำคัญยิ่งของรัฐอีกด้วย ความคิดดังกล่าวนี้ปรากฏเด่นชัดขึ้นและเป็นที่แพร่หลายทั่วไป ในยุคภายหลังการปฏิวัติครั้งใหญ่ในประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ. 1789 โดยการยกเลิกระบบฟิวดัล (Feudalism) ในประเทศฝรั่งเศส และได้มีการประกาศ “ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง” โดยเน้นเรื่องสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งครอบคลุมถึงสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลด้วย ดังความปรากฏในข้อ 17 แห่งปฏิญญาว่า “สิทธิในทรัพย์สินย่อมศักดิ์สิทธิ์และไม่อาจละเมิดได้ บุคคลจะถูกตัดสิทธินี้มิได้ เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยชัดแจ้ง”⁴

แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง และมีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้นมา โดยเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 ที่ประชุมสมัชชาใหญ่ขององค์การสหประชาชาติ ได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ซึ่งมีบทบัญญัติให้การรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในด้านต่าง ๆ ของบุคคล รวมทั้งได้มีการกล่าวถึงสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลไว้ในข้อ 17 ว่า

³ เนาวรัตน์ น้อยผล, “การป้องกันและปราบปรามการกระทำคามผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมาตรการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534,” (วิทยานิพนธ์ ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), หน้า 40.

⁴ พ.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต, “การใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด,” (วิทยานิพนธ์ ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532), หน้า 76.

“(1) ทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยลำพังตนเองเช่นเดียวกันโดยรวมกับผู้อื่น (Everyone has the right to own property alone as well as in association with others)

(2) บุคคลใด ๆ จะถูกริบทรัพย์สินโดยพลการไม่ได้ (No one shall be arbitrarily deprived of his property)”

สำหรับประเทศไทยได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลไว้ในรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันและคุ้มครองสิทธิดังกล่าว ดังจะเห็นได้จาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 48 บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญได้นำหลักการให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลมาบัญญัติไว้ การจะจำกัดหรือรื้อถอนสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมไม่อาจกระทำได้ เว้นแต่จะมีบทบัญญัติของกฎหมายตราขึ้นเป็นการเฉพาะ

กล่าวโดยสรุป สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลนั้น เป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ที่รัฐพึงให้ความคุ้มครอง จะมีการล่วงละเมิดโดยพลการไม่ได้ และมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสิทธิของบุคคลในด้านอื่น ๆ

3.1.2 ข้อจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล

แม้ว่าสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล จะได้รับความคุ้มครองโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ก็มีแนวความคิดว่า การจะยินยอมให้บุคคลใช้สิทธิในทรัพย์สินที่ตนเองเป็นเจ้าของอยู่จนเกินขอบเขต ย่อมจะเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง อาจทำให้สังคมเกิดความไม่ปกติสุขขึ้นมาได้ ดังนั้น เห็นสมควรที่จะได้จำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลในบางเรื่อง ซึ่งรัฐจะเข้าไปแทรกแซงโดยการออกกฎหมายเพื่อกำหนดวิธีการได้มาและใช้สอย ตลอดจนวางข้อจำกัดสิทธิแห่งทรัพย์สินของบุคคล

นั้น⁵ ดังเช่นกรณีที่รัฐออกกฎหมายโดยกำหนดว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้ซึ่งทรัพย์สินบางประเภทที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ให้ถือว่าเป็นความผิด ทั้งนี้โดยไม่คำนึงว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นของผู้กระทำความผิดหรือไม่ หรือมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือไม่ กฎหมายลักษณะเช่นนี้ นับได้ว่าเป็นกฎหมายที่ตัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลโดยชัดแจ้ง แต่รัฐมีความจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าว เนื่องจากทรัพย์สินที่บุคคลใดทำหรือมีไว้เป็นความผิดตามกฎหมายนั้น ย่อมแสดงอยู่ในตัวเองว่าเป็นทรัพย์สินที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และเนื่องจากรัฐมีหน้าที่จะต้องรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยในสังคม รัฐจึงไม่อาจยอมให้บุคคลมีสิทธิในทรัพย์สินดังกล่าว

จากที่กล่าวมา อาจสรุปให้เห็นถึงความมุ่งหมายในการบัญญัติกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลได้ดังนี้⁶

- 1) เพื่อรัฐจะได้จำกัดทรัพย์สินที่รัฐเห็นว่า ถ้าหากให้ผู้หนึ่งผู้ใดมีไว้ในความครอบครองแล้วจะก่อให้เกิดภัยอันตรายหรือเป็นภัยแก่สังคม ให้หมดไป
- 2) เพื่อรัฐจะได้ป้องกันมิให้ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สิน นำทรัพย์สินนั้นไปใช้ในการกระทำความผิดอีก

จะเห็นได้ว่า ในบางกรณีรัฐมีความจำเป็นจะต้องเข้ามาแทรกแซงหรือรื้อถอนสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันและคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัย อย่างไรก็ตาม การจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล รัฐจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นตามความเหมาะสม โดยรัฐจะต้องเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างการให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล กับความสงบสุขของสังคมด้วย

อนึ่ง การจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล รัฐจะกระทำได้โดยการบัญญัติเป็นกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันและคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลมิให้ถูกแทรกแซงได้โดยง่าย เพราะกระบวนการในการบัญญัติกฎหมายย่อมเป็นหลักประกันในความรอบคอบอย่างดีพอสมควร

⁵ เนาวรัตน์ น้อยผล, “การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมาตรการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534,” หน้า 46.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 46.

ควร⁷ นอกจากนี้ ยังมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญกำหนดเงื่อนไขสำหรับการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลไว้ ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 48 บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านั้นย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

3.2 การคุ้มครองบุคคลภายนอกจากการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทย

มาตรการตามกฎหมายฟอกเงินไม่ว่ามาตรการทางแพ่งหรือทางอาญาโดยปกติแล้ว ย่อมกระทบต่อสิทธิของบุคคลภายนอกอยู่บ้างไม่มากก็น้อย ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลดังกล่าวเอาไว้ในมาตรการต่าง ๆ แต่มาตรการดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน อาทิเช่น ความรู้ความเข้าใจของผู้บังคับใช้กฎหมาย หรือการวางระบบในการปฏิบัติงานภายในองค์กร เป็นต้น

3.2.1 มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลภายนอกผู้สุจริตจากการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การคุ้มครองกรรมสิทธิและการครอบครอง

กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กำหนดมาตรการในการคุ้มครองกรรมสิทธิและการครอบครองทรัพย์สินของบุคคลภายนอกผู้สุจริตไว้ดังต่อไปนี้

1. มาตรการตามมาตรา 48

มาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน วรรคหนึ่ง และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 47.

กับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราว มีกำหนดไม่เกิน 90 วัน

ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขานุการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง ไปก่อน แล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน จะแสดงหลักฐานว่า เงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้น มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่ง เพิกถอน การยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการ แล้วแต่กรณี สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือสั่งเพิกถอน การยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้วให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ"

จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว คณะกรรมการธุรกรรมจะตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมซึ่งได้รับมาตามแนวทางที่กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนดไว้ การสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการ สืบเนื่องมาจากการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมแล้ว มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า อาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ในกรณีเช่นนี้ต้องมีเหตุอันสมควรเชื่อได้ มิใช่แต่เพียงเหตุอันควรสงสัย ซึ่งก็เป็นเพียงความเชื่อของคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการ อย่างไรก็ตาม การใช้ดุลยพินิจก็ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริง และพยานแวดล้อมประกอบการพิจารณาด้วย เพราะการทำธุรกรรมในบางกรณีที่มีเงินสดเป็นจำนวนมาก ๆ อาจไม่จำเป็นว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดก็ได้ และความเชื่อว่าการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความ

ผิด เพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น ก็ต้องมีเหตุผลเพียงพอให้เห็นได้ว่าจะมีการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินในลักษณะดังกล่าว

การที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวตามมาตรานี้ได้ มิใช่เรื่องง่ายนัก เพราะการจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวได้ จะต้องประกอบด้วยขั้นตอนหลายประการ กล่าวคือ

ประการแรก ทรัพย์สินนั้นจะต้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด คือ เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน หรือเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐานหรือเป็นดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน หรือเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน

ประการที่สอง เมื่อตรวจสอบพบว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดแล้ว จะต้องมีความเชื่อได้ว่า อาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นด้วย จึงใช้อำนาจในการยึด หรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อน

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรม หรือเลขาธิการแล้วแต่กรณี ได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้แล้ว ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ก็ยังสามารถแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมีใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ทำธุรกรรม ที่ถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินต้องแสดงหลักฐานว่า

1. เงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดข้อเท็จจริงจะเป็นอย่างไร ก็ต้องเป็นหน้าที่ของผู้ทำธุรกรรมที่จะต้องแสดงออกมาให้ได้ชัดเจนว่าทรัพย์สินนี้ได้มาอย่างไร มีที่มาที่ไปอย่างไร มีพยานหลักฐาน พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลที่สามารถยืนยันข้อเท็จจริงได้หรือไม่ หากพยานหลักฐานดังกล่าวรับฟังได้ว่าไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ถึงแม้ว่าจะมีเหตุอันควรเชื่อ ว่ามีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินดังกล่าวก็ตาม ก็จะไม่ยึดหรืออายัดไม่ได้ ถ้าสามารถพิสูจน์ความจริงได้เช่นนั้น คณะกรรมการธุรกรรม หรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณีก็ต้องสั่งเพิกถอนทรัพย์สินที่สั่งยึดหรืออายัดดังกล่าว หรือ

2. หากยังไม่สามารถแสดงพยานหลักฐานได้ว่า ทรัพย์สินที่ถูกยึด หรืออายัดนั้น ไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด แต่ถ้าสามารถพิสูจน์ได้ว่าไม่มีเหตุที่จะโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ถ้าสามารถพิสูจน์ได้เช่นนั้น คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการแล้วแต่กรณีก็ต้องเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน เพราะเมื่อไม่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า อาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิดหรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใด แม้ทรัพย์สินนั้นอาจจะเป็นทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ก็อาจยังไม่มีควมจำเป็นที่จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ก่อนชั่วคราวก็ได้ เช่น ที่ดินที่ติดจำนองธนาคารอยู่ การโอนจำหน่ายที่ดินดังกล่าวคงไม่สามารถดำเนินการได้ทันที โดยไม่ได้รับความยินยอมจากทางธนาคาร จึงอาจจะยังไม่มีควมจำเป็น ต้องยึด หรืออายัดทรัพย์สินนี้ไว้ก่อน ชั่วคราวตามมาตรา 48 วรรคแรก

เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่โดยตรงในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว จะต้องใช้อำนาจตามบทบัญญัติดังกล่าวอย่างระมัดระวัง เนื่องจากมาตรการดังกล่าวค่อนข้างรุนแรงและส่งผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเป็นอย่างมาก ดังนั้นแค่ไหนเพียงใดจึงจะถือว่ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามี

การโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้น ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่จะต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาอย่างรอบคอบตามกฎหมายฟอกเงินของไทยมิได้ กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจไว้อย่างชัดเจน แม้ว่าถ้อยคำตามบทบัญญัติดังกล่าวจะใช้คำว่า “หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า” ซึ่งเป็นเพียง Probable cause ไม่อาจวางหลักเกณฑ์ตายตัวว่าอย่างไร จึงจะถือว่ามีเหตุอันควรเชื่อตามกฎหมาย แต่ก็ควรจะวางกรอบในการพิจารณาไว้อย่างกว้างว่า กรณีจะต้องปรากฏหลักฐานเพียงใด เช่น หากมีเพียงบุคคลส่งบัตรสนทน่ที่มาอ้างว่า นาย ก. กำลังจะโอนหรือยักย้ายทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยยังมีได้มีการแจ้งความดำเนินคดีแต่อย่างไรเช่นนี้จะถือว่าเพียงพอหรือไม่ ที่ถือว่ามีเหตุอันควรเชื่อดังกล่าวมาแล้ว

ส่วนหลักเกณฑ์ในการยื่นคำขอเพิกถอนการยึดหรืออายัดตามมาตรา 48 วรรค 4 มีกฎกระทรวงฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดว่า

“ข้อ 1 การขอเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา 48 วรรคสี่ ให้ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินยื่นคำขอต่อเลขาธิการพร้อมด้วย หลักฐานที่แสดงว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ข้อ 2 เมื่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ตรวจสอบคำขอและหลักฐานที่ถูกต้องครบถ้วนแล้ว ให้เสนอคำขอพร้อมทั้งหลักฐานและความเห็นต่อเลขาธิการเพื่อพิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการธุรกรรม พิจารณามีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น

ข้อ 3 ให้ผู้ยื่นคำขอเพิกถอนการยึดหรืออายัดมีสิทธิเข้าชี้แจงหรือนำบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือที่ปรึกษาเข้าร่วมชี้แจง เพื่อประกอบการพิจารณาคำขอและหลักฐานที่ได้แสดงไว้ตามข้อ 1”

จะเห็นว่า ตามกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวข้อ 2 มิได้กำหนดระยะเวลาไว้โดยชัดแจ้งว่า ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบคำขอและหลักฐานภายในระยะเวลาเท่าใด จึงจะเสนอคำขอพร้อมหลักฐาน และความเห็นต่อเลขาธิการ เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นต่อ คณะกรรมการธุรกรรม กรณีอาจเกิดปัญหาความล่าช้าในขั้นตอนการเสนอความเห็นดังกล่าว ซึ่งยังมีความล่า

เข้ามากขึ้นเท่าใด ก็ย่อมจะกระทบกระเทือนต่อสิทธิในทรัพย์สินของผู้ถูกยึดหรืออายัดมากขึ้นเท่า
นั้น

อีกประการหนึ่ง จะเห็นว่าไม่ว่าขั้นตอนการออกคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือการ
เพิกถอนคำสั่งดังกล่าวอาจกระทำโดยเลขาธิการ ป.ป.ส.กรณีมีความจำเป็น เร่งด่วนแล้วจึงค่อยรายงาน
งานต่อคณะกรรมการธุรกรรม กรณีจึงอาจเป็นการใช้ดุลพินิจของบุคคลเพียงคนเดียวที่จะ
พิจารณาว่า จำเป็น เร่งด่วนหรือไม่ เข้าองค์ประกอบตามมาตรา 48 วรรคหนึ่งหรือไม่และปราศจาก
การตรวจสอบโดยองค์กรอื่นก่อนที่จะมีการออกคำสั่ง อันอาจส่งผลกระทบต่อความละเอียดรอบ
คอบในการออกคำสั่งได้

ปัญหาซึ่งเกิดขึ้นในทางปฏิบัติจากการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวยกตัวอย่างเช่น
ปัญหาเกี่ยวกับสัญญาเช่าซื้อ เมื่อผู้เช่าซื้อนำเอาเงินซึ่งเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด
มาชำระเป็นค่าเช่าซื้อรถยนต์ตามสัญญาเช่าซื้อที่ทำไว้กับนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดา ในระหว่าง
ผ่อนชำระสำนักงานการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอาศัยอำนาจตามมาตรา 48 แห่งพระ
ราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เข้ายึดเงินและรถยนต์ที่เช่าซื้อเนื่อง
จากทรัพย์สินทั้งสองรายการเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่
ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำ
ความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 วรรคสี่ (2) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
พ.ศ. 2542 ซึ่งบัญญัติว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หมายความว่า ... (2) เงินหรือ
ทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ...”
อย่างไรก็ตาม หากผู้ให้เช่าซื้อสุจริต กล่าวคือ รับเงินค่าเช่าซื้อโดยไม่รู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่
เกี่ยวกับการกระทำความผิดและยังเป็นผู้มีกรรมสิทธิในรถยนต์ที่ให้เช่าซื้อในขณะที่มีการยึดรถ
ยนต์ดังกล่าว ผู้ให้เช่าซื้อจะได้รับการคุ้มครองโดยขอให้คณะกรรมการธุรกรรม เพิกถอนคำสั่ง
ยึดทรัพย์สินดังกล่าวตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้หรือไม่

หากพิจารณาบทบัญญัติตามมาตรา 48 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ซึ่งบัญญัติว่า “ ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นมิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง “ กฎหมายเปิดโอกาสให้คณะกรรมการธุรกรรมเพิกถอนคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นมิได้เกี่ยวกับการกระทำความผิดเท่านั้นแต่จะเห็นว่ายอดยนต์เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามนิยามในมาตรา 3 ดังกล่าวมาแล้ว ผู้ให้เข้าชื่อจึงมีอาจขอให้เพิกถอนคำสั่งยึดยดยนต์ดังกล่าวได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้อัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินและศาลได้รับคำร้องไว้พิจารณาแล้ว ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินอาจยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินแก่ตนได้ตามมาตรา 50 วรรคแรกแห่งพระราชบัญญัติกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ซึ่งบัญญัติว่า “ ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 49 อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา 51 โดยแสดงให้ศาลเห็นว่า

- (1) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นมิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือ
- (2) ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ”

จากข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวเมื่อพิจารณาจากหลักกฎหมายในมาตรา 50 ผู้ให้เข้าชื่อย่อมไม่อาจร้องขอให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินแก่ตนได้ เนื่องจากยดยนต์เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและผู้ให้เข้าชื่อย่อมมิได้อยู่ในฐานะเป็นผู้รับโอนหรือได้ทรัพย์สินนั้นมา เนื่องจากผู้ให้เข้าชื่อเป็นผู้มีกรรมสิทธิในยดยนต์ที่เข้าชื่อมาแต่แรก

ปัญหาดังกล่าวพนักงานอัยการเห็นว่า เมื่อได้ดำเนินการยึดยดยนต์ตามสัญญาเข้าชื่อแม้ยดยนต์จะเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เมื่อเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องมาให้อัยการร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยดยนต์ตกเป็นของแผ่นดิน พนักงานอัยการจะไม่ดำเนินการยื่นคำร้องดังกล่าวให้ ทั้งนี้ อัยการพิจารณาจากพยานหลักฐานแล้วเห็นว่าผู้ให้เข้าชื่อเป็นผู้สุจริตและได้รับผลกระทบจากมาตรการดังกล่าว อย่างไรก็ตาม พนักงานอัยการยังเห็นต่อไปอีกว่าแม้จะมีได้มีการร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยดยนต์ตกเป็นของแผ่นดิน

ดินแต่เมื่อได้มีการดำเนินการยึดรถยนต์ตามสัญญาเช่าซื้อไปแล้ว ผู้เช่าซื้อย่อมจะไม่ชำระค่าเช่าซื้อต่อไปอย่างแน่นอนและเป็นเหตุให้ฝ่ายผู้ให้เช่าซื้อผิดสัญญาได้ จากนั้นผู้ให้เช่าซื้อจะนำรถยนต์ออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ ในชั้นตอนนี้มีประกาศสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เรื่องให้ธุรกิจให้เช่าซื้อรถยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ.2543 กำหนดไว้ในข้อ(5)ข.ว่า “ในกรณีผู้ให้เช่าซื้อนำรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ออกขายหากได้ราคาเกินกว่ามูลหนี้ในส่วนที่ขาดอยู่ตามสัญญาเช่าซื้อ ผู้ให้เช่าซื้อจะคืนเงินส่วนที่เกินนั้นให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อ แต่หากได้ราคาน้อยกว่ามูลหนี้ในส่วนที่ขาดอยู่ตามสัญญาเช่าซื้อ ผู้ให้เช่าซื้อจะรับผิดชอบส่วนที่ขาดนั้น เฉพาะการขายโดยวิธีประมูลหรือขายทอดตลาดที่เหมาะสมเท่านั้น”ปรากฏว่าจำนวนเงินที่ขายทอดตลาดได้เกินวงเงินค่าเช่าซื้อทรัพย์สิน ผู้เช่าซื้อจะมีสิทธิที่จะได้รับเงินส่วนที่เกินวงเงินค่าเช่าซื้อทรัพย์สินคืน พนักงานอัยการเห็นว่าทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อได้แปรสภาพเป็นสิทธิที่จะได้รับเงินคืนตามประกาศดังกล่าว ซึ่งถือว่าเงินส่วนที่ผู้เช่าซื้อจะมีสิทธิที่จะได้รับคืนนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด พนักงานอัยการบางท่านจึงเห็นว่าควรยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งริบสิทธิดังกล่าวให้ตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งในขณะนี้ยังไม่มีแนวคำวินิจฉัยของศาลออกมาว่าสามารถริบสิทธิดังกล่าวได้หรือไม่

อย่างไรก็ตามในส่วนของเงินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดผู้ให้เช่าซื้อก็สามารถยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 50 (2) ดังกล่าวมาแล้วว่าตนเป็นผู้รับโอนเงินดังกล่าวโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนเพื่อให้ศาลสั่งให้คืนเงินแก่ตนได้ แต่หากปรากฏพฤติการณ์ของคู่สัญญาที่มีการชำระเงินค้างงวดกันไว้ล่วงหน้าทีละมาก ๆ เช่น ตกลงชำระค่าเช่าซื้อทั้งหมด 36 งวด แต่ผู้ให้เช่าซื้อชำระไว้ล่วงหน้าถึง 35 งวด เช่นนี้ก็อาจถือได้ว่าผู้ให้เช่าซื้อผิดกรรมที่ส่อไปในทางที่ไม่สุจริตได้ นอกจากนั้นในกรณีที่ผู้ให้เช่าซื้อประมาทเช่น การให้เช่าซื้อรถยนต์ที่มีการซื้อขายตามแนวชายแดน โดยมีได้ตรวจสอบที่มา สภาพ ตลอดจนหลักฐานทางทะเบียนว่า เป็นหลักฐานที่แท้จริงหรือไม่ ก็อาจเป็นพฤติกรรมหนึ่งซึ่งส่อไปในทางไม่สุจริตเช่นกัน

ในทางปฏิบัติขณะนี้ปรากฏว่าหากสำนักงานป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ตรวจสอบแล้วพบว่า รถยนต์ที่เช่าซื้อเป็นรถของผู้ให้เช่าซื้อสุจริตและเสียค่าตอบแทนสำนักงาน ปปง.จะคืนรถยนต์ให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อ ต่อมาหลังจากผู้ให้เช่าซื้อบอกเลิกสัญญาและนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ ปปง.จะให้ผู้ให้เช่าซื้อทำหนังสือให้ความยินยอมในการส่งมอบเงินส่วนที่ได้จากการขายทอดตลาดและเกินวงเงินค่าเช่าซื้อคืนแก่สำนักงาน ปปง.

จะเห็นได้ว่าการแก้ปัญหากรณีดังกล่าวแม้จะดูประหนึ่งว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลภายนอกผู้สุจริตแต่เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการซึ่งอาจเป็นช่องทางให้ผู้กระทำความผิดมูดฐานใช้บริษัทหรือสถาบันการเงินที่ให้เข้าชื่อเป็นแหล่งพอกเงินโดยการจัดตั้งบริษัทหรือสถาบันการเงินที่ให้เข้าชื่อขึ้นมาบังหน้าแล้วทำที่เป็นนำเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมาเข้าชื่อรอดจากบริษัทและเมื่อ ปรัง. ทำความตกลงเรื่องให้ความยินยอมในการนำเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดส่วนที่เกินวงเงินค่าเข้าชื่อคืนแก่ ปรัง. แล้วบริษัทหรือสถาบันการเงินจะนำรถออกขายทอดตลาด แม้ ปรัง. จะได้รับเงินส่วนที่เกินวงเงินค่าเข้าชื่อไปแต่ผลลัพธ์เท่ากับว่าผู้กระทำความผิดสามารถรักษาทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไว้อย่างครบถ้วน อันเป็นการทำให้เจตนารมณ์ของกฎหมายพอกเงินที่ประสงค์จะตัดวงจรการหมุนเวียนของเงินสกปรกไม่อาจบรรลุผลได้

การแก้ไขปัญหาในเรื่องดังกล่าวหากพิจารณาหลักเกณฑ์ของ Civil Asset Forfeiture Reform Act 2000 (CAFRA) มาตรา 983 (d)(1) ซึ่งได้วางหลักไว้ว่า "ผู้อ้างสิทธิมีภาระหน้าที่ที่จะพิสูจน์ว่าตนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามหลักเจ้าของผู้สุจริต ด้วยหลักฐานที่มีน้ำหนักเพียงพอ" จะเห็นว่าหลักเกณฑ์ในมาตราดังกล่าวคุ้มครองสิทธิของเจ้าของผู้สุจริตค่อนข้างชัดเจนแต่เมื่อมาพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 48 วรรคสี่ และมาตรา 50 กับที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลดังกล่าวเอาไว้ กล่าวคือ มาตรา 48 วรรคสี่ กำหนดเพียงให้ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ดังนั้นแม้ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินจะสุจริตแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดก็มิอาจขอให้เพิกถอนคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ ส่วนในกรณีมาตรา 50 (1) บัญญัติคุ้มครองเจ้าของทรัพย์สินแต่ทรัพย์สินนั้นจะต้องไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งก็หาได้คุ้มครองสิทธิเจ้าของทรัพย์สินผู้สุจริตอย่างเพียงพอไม่ เนื่องจากตีตื้นเงื่อนไขว่าทรัพย์สินนั้นจะต้องไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงสมควรแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวโดยใช้แนวทางเดียวกับหลักเกณฑ์ในมาตรา 983 (d)(1) ดังกล่าวต่อไป

2. มาตรการตามมาตรา 49

มาตรา 49 บัญญัติว่า " ภายใต้บังคับมาตรา 48 วรรคหนึ่งในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้เลขาธิการส่งเรื่องให้

พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว”

เมื่อคณะกรรมการตุกรกรมทำการตรวจสอบตุกรกรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่า ทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน⁴ต่อไป

ส่วนมาตรา 49 วรรคท้ายบัญญัติว่า “ ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีเหตุสมควรที่จะดำเนินการเพื่อกู้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อกู้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน “จะเห็นว่า ก่อนที่เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการตามวรรคหนึ่งถ้ามีเหตุสมควรเพื่อกู้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐานกฎหมายกำหนดให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อกู้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน

ปัญหาซึ่งเกิดขึ้นจากการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวเช่น เมื่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 (4) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 อาทิเช่น กรณีที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเข้ายึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ผู้บริหารธนาคารพาณิชย์ยกยอกหรือข้อโกงไปตลอดจนยึดและอายัดทรัพย์สินอื่น ๆ ซึ่งได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดดังกล่าวซึ่งตกไปอยู่ในมือของบุคคลอื่นแต่ผู้รับโอนนั้นรับโอนมาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทนหรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ในเวลาต่อมาบุคคลดังกล่าวได้มายื่นคำร้องขอให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกู้มครองสิทธิของตนโดยขอให้คณะกรรมการตุกรกรมเพิกถอนคำสั่งยึดหรืออายัด ซึ่งเมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติในมาตรา 48 วรรคสี่แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วกฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้ทำตุกรกรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน

⁴ สีหนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542, (กรุงเทพฯ : นิติสนเทศ, 2544), หน้า 153.

แสดงพยานหลักฐานว่าทรัพย์สินนั้นมิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ แต่กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องการขอคืนทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ กรณีจึงไม่สามารถขอคืนทรัพย์สินโดยอาศัยสิทธิตามมาตรา 48 ได้อีกทั้งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา 49 วรรคท้ายแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งบัญญัติว่า “ ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้ามีเหตุสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐานให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน ” จะเห็นว่าหากเลขาธิการ ปปง. เห็นว่า สมควรส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายผู้สุจริตเช่น กรณีตามพระราชกำหนดว่าด้วย การกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน เลขาธิการ ปปง. อาจดำเนินการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการเพื่อมีคำขอต่อศาลให้คืนต้นเงินและดอกเบี้ยแก่ผู้เสียหาย(ผู้ให้ยืม)ในคดีอาญาได้ก่อนที่จะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอต่อศาลให้รับทรัพย์สินดังกล่าว แต่ปรากฏว่าพนักงานอัยการปฏิเสธไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้ดำเนินการโดยให้เหตุผลว่าพระราชกำหนดดังกล่าวได้กำหนดนิยามของคำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” ไว้อย่างชัดเจนแล้วในมาตรา 3 ว่า หมายถึง ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชกำหนดนี้ ดังนั้นพนักงานอัยการจึงไม่ใช่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดดังกล่าว กรณีจึงเกิดปัญหาในการตีความคำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” ตามมาตรา 49 วรรคท้ายว่า หมายถึงพนักงานอัยการหรือไม่ การแก้ปัญหาในทางปฏิบัติเลขาธิการ ปปง. จะส่งเรื่องให้กับพนักงานสอบสวนดำเนินการคืนทรัพย์สินให้แก่ผู้เสียหายต่อไป อย่างไรก็ตามเพื่อมิให้เกิดปัญหาในการตีความถ้อยคำดังกล่าวจึงควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา 49 วรรคท้ายเสียใหม่ว่า “ ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้ามีเหตุสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐานให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน ” ก็จะสามารถแก้ปัญหาการตีความได้

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเช่น ⁵ กรณีคดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด (บียีซี) ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างปี 2535-2536 บียีซีประสบปัญหาภาวะการบริหารและการเงินจนอาจเป็นสาเหตุให้เกิดความเสียหายให้แก่ประชาชนได้ ทางธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีคำสั่งให้นายเกริกเกียรติ ชาลีจันทร์ นายเอกชัย อธิคมนันท์ และนายราเกษ สักเสนา ซึ่งดำรงตำแหน่งที่ปรึกษากรรมการผู้จัดการ

⁵ วีระพงษ์ บุญญากาศ, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540), หน้า 308-309.

การใหญ่ ซึ่งหลบหนีคดีไปอยู่ที่ประเทศแคนาดาาก่อนหน้านั้น เพื่อดำเนินการตรวจสอบ แต่ทางผู้
 ต้องหาทั้งสามคนไม่ยอมปฏิบัติตามอีกทั้งยังฝ่าฝืนคำสั่งแบงก์ชาติอีกรวม 6 ข้อด้วยกันคือการเพิ่ม
 ทุน การคำนวณดอกเบี้ย การลงทุนหลักทรัพย์ในต่างประเทศ การปรับปรุงรายงานฐานะเงินตรา
 ต่างประเทศ การประเมินผลและให้สินเชื่อกเกินกว่า 30 ล้านบาท

ย้อนกลับไปที่ก่อนหน้านั้น จากการตรวจสอบหลักฐานและข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์พบว่า ช่วงกลางปี 2526 ถึงต้นปี 2539 ทางธนาคาร บีบีซี ปลดปล่อยให้นักธุรกิจไทยและต่าง
 ชาติ และนักการเมืองกลุ่ม 16 ด้วยวิธีหากำไรจากเงินฝากประชาชนอย่างทุจริต และ เทคโอ
 เวอร์(หุ้นเน่า) บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ 15 บริษัทจำนวน 21 ครั้ง

จากนั้นนำไปเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันขอสินเชื่อเงินกู้ในวงเงิน 36,000 ล้านบาท ใน
 จำนวนนี้ปล่อยกู้ให้เฉพาะนักการเมืองกลุ่ม 16 เกือบ 8,000 ล้านบาท นอกจากนี้ยังพบลูกหนี
 ธนาคารหลายรายเป็นบริษัทที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อกู้เงินจากธนาคารอย่างเดียว เป็นบริษัทบนแผ่น
 กระดาษหรือ Paper company ซึ่งมีอยู่ประมาณกว่าร้อยบริษัท โดยแต่ละบริษัทกู้เงินประมาณ 10
 ล้านบาทขึ้นไปจากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ฐานะการเงินของบีบีซีขาดสภาพคล่อง มีสินเชื่อก
 ระบบถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2538 จำนวน 132,234.46 ล้านบาท หรือ 18 เปอร์เซ็นต์ มีหนี้สินที่มี
 ปัญหา ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2538 จำนวน 15,593 ล้านบาท โดยมีหลักทรัพย์ค้ำประกันเพียง 1
 ใน 3 เท่านั้น

วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2539 นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
 การคลังขณะนั้นสั่งการให้ธนาคารแห่งประเทศไทยและนายปกรณ์ มาลากุล ณ อยุธยา เลขาธิการ
 คณะกรรมการกำกับตลาดหลัก ทรัพย์ตรวจสอบฐานะบีบีซี ที่มีนายเกริกเกียรติ ชาลีจันทร์ เป็น
 กรรมการผู้จัดการใหญ่ ซึ่งจากการตรวจสอบฐานะในปี 2537 จนถึงไตรมาสแรกของปี 2538 พบ
 ว่ามีการปล่อยสินเชื่ออย่างมีเงื่อนไข แยกออกเป็น

- 1.การปล่อยสินเชื่อเพื่อเทคโอเวอร์ให้กลุ่ม 16
- 2.ปล่อยสินเชื่อให้แก่บริษัทของนายราเชน สักเสนา ที่ปรึกษานายเกริกเกียรติ ชาลี
 จันทร์ กรรมการผู้จัดการบีบีซี
- 3.ปล่อยสินเชื่อให้แก่กลุ่มนักธุรกิจที่ถือหุ้นธนาคารและนักธุรกิจรายใหญ่

จะเห็นว่าหาก ปปง.ดำเนินการยึดทรัพย์สินของผู้บริหารบีบีซีซึ่งกระทำความผิด
 เกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงทรัพย์ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 พระราช

บัญญัติประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 ก่อนเลขชาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการยื่นคำร้องให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน หากเลขาธิการฯ เห็นว่ามีเหตุสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้ได้รับความเสียหายก็อาจส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวดำเนินการต่อไปได้

ปัญหาอาจเกิดขึ้นในกรณีผู้บริหารสถาบันการเงินกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้นซึ่งได้กำหนดนิยามของคำว่าพนักงานเจ้าหน้าที่เอาไว้ชัดเจนแล้ว แต่ยังไม่ชัดเจนว่าหมายถึงพนักงานอัยการหรือไม่ จึงอาจทำให้เกิดความสับสนว่าการดำเนินการส่งเรื่องให้คุ้มครองสิทธิของผู้ได้รับความเสียหายจะต้องส่งเรื่องให้แก่ผู้ใดเช่นเดียวกับกรณีของพระราชกำหนดว่าด้วย การกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527

อย่างไรก็ตามกฎหมายเปิดโอกาสให้บุคคลดังกล่าวยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้คืนทรัพย์สินนั้นแก่ตนก่อนศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกแก่แผ่นดินโดยแสดงพยานหลักฐานว่าตนเป็นผู้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือได้มาโดยสุจริตและในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ (มาตรา 50) แต่ก็เป็นเพียงมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้สุจริตในชั้นศาลเท่านั้น ซึ่งกว่าที่ศาลจะมีคำวินิจฉัยอาจต้องใช้ระยะเวลาอันพอสมควรและกระทบต่อสิทธิของบุคคลภายนอกผู้สุจริตมากจนเกินไป ดังนั้น เพื่อให้มีการกระทบต่อสิทธิของบุคคลดังกล่าวให้น้อยที่สุด การดำเนินการแก้ไขปัญหาก็ควรจะสร้างมาตรการทางกฎหมายที่สามารถใช้บังคับได้อย่างรวดเร็วเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลดังกล่าว อาทิเช่น การอาศัยอำนาจตามข้อ 16 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 พ.ศ.2544 ซึ่งกำหนดว่า “ ในกรณีที่มีข้อกำหนดไว้ในระเบียบนี้หรือเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เลขาธิการ ส่วนราชการ องค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ อาจทำข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติการดังกล่าว ข้อตกลงที่ได้ทำขึ้นนั้นเมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ให้ความเห็นชอบแล้วให้ใช้บังคับได้ “ สร้างข้อตกลงในการประสานงานระหว่างสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานตำรวจแห่งชาติตลอดจนธนาคารแห่งประเทศไทย เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคลดังกล่าว อาทิเช่น การให้อำนาจสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและธนาคารแห่งประเทศไทยร่วมกันพิจารณาพยานหลักฐานหากเห็นว่า

ไม่ควรให้ทรัพย์สินใดตกเป็นของแผ่นดิน ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจขอให้อัยการ พนักงานสอบสวน มีคำสั่งให้คืนทรัพย์สินนั้นแก่บุคคลดังกล่าวไปเป็นต้น

3. มาตรการตามมาตรา 50

มาตรา 50 บัญญัติว่า “ ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 49 อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา 51 โดยแสดงให้ศาลเห็นว่า

- (1) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือ
- (2) ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 49 อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ”

ก่อนศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการอ้างว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน สามารถยื่นคำร้องต่อศาลขอคืนทรัพย์สินนั้นได้ แต่ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นจะต้องแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

นอกจากนี้แล้ว กฎหมายยังเปิดโอกาสให้ผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินสามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินได้เช่นเดียวกัน โดยแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมี

ค่าตอบแทนหรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศล
สาธารณะ⁶

3.1 ปัญหาธุรกรรมของสถาบันการเงิน

เป็นที่ทราบกันดีว่า สถาบันการเงินเป็นแหล่งฟอกเงินที่สำคัญอย่างมากของนักฟอกเงิน สถาบันการเงินใดไม่มีความเข้มงวดในเรื่องของชื่อเจ้าของบัญชีที่แท้จริงหรือยอมให้ลูกค้าสามารถใช้นามแฝงในการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินได้สถาบันการเงินนั้นก็จะกลายเป็นแหล่งฟอกเงินหรือเป็นเครื่องมือที่นักฟอกเงินใช้ในการฟอกเงินอย่างง่ายดาย อาทิเช่น ธนาคารบางแห่งในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เป็นต้น ดังนั้น บรรดาข้อตกลงระหว่างประเทศหรือกฎหมายฟอกเงินของแต่ละประเทศจึงได้พยายามกำหนดหลักเกณฑ์อันเป็นหลักการสากลให้สถาบันการเงินปฏิบัติโดยเฉพาะในเรื่อง Know your customer และการห้ามไม่ให้ยกเอาหลักเรื่องการคุ้มครองความลับของลูกค้ามาเป็นข้ออ้าง

แต่แม้จะมีความพยายามในเรื่องดังกล่าวมากเพียงใดนักฟอกเงินก็ยังสามารถหาวิธีการในการแปลงสภาพเงินสกปรกให้เป็นเงินสะอาดโดยใช้สถาบันการเงินเป็นเครื่องมือได้อยู่ดี อาทิเช่น การใช้วิธีขอกู้เงินจากสถาบันการเงินไม่ว่าจะใช้หลักทรัพย์มาเป็นประกันหรือใช้บุคคลมาค้ำประกันก็ตาม จากนั้นก็จะนำเงินสกปรกมาชำระหนี้ตามสัญญาดังกล่าว โดยสถาบันการเงินผู้ให้กู้เป็นผู้สุจริตไม่ทราบว่าเป็นเงินที่นำมาชำระหนี้เป็นเงินสกปรก ปัญหาที่ตามมาก็คือ ธุรกรรมในลักษณะเดียวกันนี้มีอยู่เป็นจำนวนมากและมีมูลค่าหลายล้านบาทในแต่ละสถาบันการเงิน หากต่อมาสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการยึดหรืออายัดเงินสกปรกเหล่านั้นจากสถาบันการเงิน บรรดาสถาบันการเงินทั้งหลายจะต้องรับภาระทั้งในแง่ของความเสียหายเกี่ยวกับมูลค่าสินทรัพย์ของธนาคารและภาระในการพิสูจน์ต่อศาลว่าตนเป็นผู้สุจริต และได้เงินนั้นมาในทางศีลธรรมอันดีตลอดจนภาระเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ กรณีเช่นนี้ภาระอันหนักหน่วงจะต้องตกอยู่กับสถาบันการเงินอย่างแน่นอนแม้รัฐจะอ้างว่าการดำเนินการดังกล่าวเป็นไปเพื่อประโยชน์ของมหาชน เอกชนจึงต้องยอมถูกระทบสิทธิบ้างแต่มาตรการในการเยียวยาความเสียหายที่รัฐกำหนดเอาไว้ในการเยียวยาความเสียหายต่อ สถาบันการเงินเรื่องดังกล่าวมี

⁶ สีนหาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542, หน้า 159.

เพียงพอแล้วหรือไม่เป็นปัญหาที่จะต้องนำมาพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ หากไม่เช่นนั้นอาจเกิดปัญหาต่อระบบเศรษฐกิจและความเชื่อมั่นในการลงทุนของนักลงทุนในอนาคตก็เป็นได้

นอกจากการนำเอาเงินสกปรกมาชำระหนี้แล้ว ปัญหาการนำเอาทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดมาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งซึ่งในอนาคตอันใกล้นี้ ปปง.จะต้องเผชิญกับปัญหาดังกล่าวอย่างแน่นอนอาจหลีกเลี่ยงได้ ตัวอย่างเช่น การที่อาชญากรนำเอาสังหาริมทรัพย์อันเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดมาเป็นหลักประกันในการขอกู้ยืมเงินจากธนาคาร ต่อมาหลังจาก ปปง.สืบทราบและจะดำเนินการยึดทรัพย์สินดังกล่าวโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันตลอดจนเงินสกปรกที่อาชญากรนำมาชำระหนี้ ปปง.มีอำนาจยึดได้อย่างไม่มีปัญหา เนื่องจากทั้งเงินและหลักประกันเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดตามนิยามที่กำหนดไว้ในมาตรา 3 แต่ปัญหาคือ ธนาคารในฐานะบุคคลที่สามซึ่งเป็นผู้สุจริตต้องกัมหนำรับชะตากรรมโดยไม่มีหนทางในการเยียวยาความเสียหายเลยเช่นนั้นหรือ

นักกฎหมายบางท่านให้ความเห็นว่า ปัญหานี้ควรแก้โดยกระบวนการในชั้นศาล กล่าวคือ ภายหลังจากสำนักงาน ปปง.ดำเนินการยึดทรัพย์สินดังกล่าวแล้วต่อมาพนักงานอัยการจะยื่นคำร้องให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งก่อนศาลจะมีคำสั่งธนาคารในฐานะผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินอาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้เห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน (ตามมาตรา 50 วรรคสอง) หากศาลได้สวนคำร้องของธนาคารดังกล่าวแล้วเห็นว่าฟังขึ้น กฎหมายกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งคุ้มครองสิทธิของธนาคารในฐานะผู้รับประโยชน์ โดยจะกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิด้วยก็ได้ ในชั้นนี้ก็ถือว่าธนาคารย่อมได้รับการคุ้มครองสิทธิเช่นกัน ซึ่งในปัจจุบันยังไม่เคยมีแนวคำวินิจฉัยของศาลว่า หากคำร้องของธนาคารฟังขึ้นศาลจะกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิอย่างไร

อย่างไรก็ตามมีนักกฎหมายอีกส่วนหนึ่งเห็นในทางตรงกันข้ามว่า ไม่ควรรอให้กระบวนการคุ้มครองสิทธิดังกล่าวเกิดขึ้นในชั้นศาล เนื่องจากการยึดทรัพย์สินดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในระบบการเงินและการธนาคาร หากรอจนถึงกระบวนการในชั้นศาลเกรงว่าจะกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและนักลงทุนได้ อีกทั้งธนาคารต้องเสียค่าใช้จ่ายและเสียเวลาในการดำเนินคดีในชั้นศาลโดยไม่จำเป็น ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการในการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี จึงควรคุ้มครองสิทธิของธนาคารตั้งแต่ในชั้น

ของ ปปง. กล่าวคือควรใช้มาตรการทำนองเดียวกับกรณีของสัญญาเช่าซื้อโดยการยอมผ่อนผันให้ธนาคารสามารถดำเนินการกับหลักประกันโดยการฟ้องร้องดำเนินคดีแพ่งตามปกติเช่น การฟ้องบังคับจำนองเพื่อนำเอาทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ โดยให้ธนาคารทำความตกลงกับ ปปง. ยอมส่งมอบเงินที่เหลือจากการหักชำระหนี้เงินกู้แก่ ปปง. ทั้งหมด ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการเยียวยาความเสียหายของธนาคารได้

ตามความเห็นของผู้เขียนเห็นว่า มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สามที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดควรเป็นมาตรการที่สามารถเยียวยาความเสียหายให้กับบุคคลที่สามซึ่งเป็นผู้สุจริตได้เร็วและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดเช่นกัน ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นด้วยกับความเห็นของนักกฎหมายฝ่ายหลังเนื่องจากหากกระบวนการในการเยียวยาความเสียหายสามารถกระทำได้ตั้งแต่ในชั้นของ ปปง. จะช่วยลดภาระให้ผู้สุจริตตลอดจนส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ความเชื่อมั่นในทางเศรษฐกิจ การเงิน และการธนาคารอีกด้วย

3.2 คดีตัวอย่างของธนาคาร BCCI (Bank of Credit and Commerce International)

ในขณะที่สถาบันการเงินบางแห่งถูกใช้เป็นแหล่งฟอกเงิน สถาบันการเงินบางแห่งอาจกระทำการฟอกเงินเสียเองก็ได้ดังคดีตัวอย่างของธนาคาร BCCI (Bank of Credit and Commerce International) ซึ่งถือได้ว่าเป็นคดีที่เป็นรอยต่างในประวัติศาสตร์ของสถาบันการเงิน เนื่องจาก BCCI มีขอบข่ายสาขาปฏิบัติการทั่วโลกและมีเงินสูญหายไปจากบัญชีของธนาคาร BCCI ประมาณ 9,500 ล้านดอลลาร์

การปฏิบัติการของธนาคาร BCCI ไม่ใช่แต่รับฟอกเงินทั่วราชอาณาจักรเท่านั้น แต่รับฟอกเงินทั่วโลก การที่ผู้บริหารของธนาคารแห่งนี้ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากประเทศค้ำน้ำมั้นในตะวันออกกลาง และการที่เป็นผู้มีความสามารถและเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ ทำให้ธนาคาร BCCI เข้าถึงศูนย์กลางแห่งอำนาจทางการเมืองของนานาประเทศทั่วโลก จึงส่งผลให้ธนาคาร BCCI สามารถขยายเครือข่ายไปทั่วโลก และเป็นธนาคารที่ให้บริการลูกค้าโดยไม่เลือกประเภทลูกค้าและไม่สนใจว่าเงินนั้นจะได้มาจากไหน และได้มาอย่างไร และจะไปไหนต่อไป

ดังนั้น ธนาคาร BCCI จึงมีลูกค้าดังต่อไปนี้

1. นักค้ายาเสพติดตราชาโคเคนแห่งโคลัมเบีย
2. นายพลมานูเอล นอร์เอก้า แห่งปานามา
3. สภาความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา โดยใช้ธนาคารแห่งนี้เป็นที่ฟอกเงิน
ทุนใช้ในกิจการอิหร่าน-คอนทราสต์ คือการขายอาวุธให้แก่อิหร่าน และนำเงินที่ได้ไปซื้ออาวุธ
โดยส่งไปช่วยกบฏคอนทราสต์ เพื่อล้มล้างรัฐบาลนิการาแก้ว
4. ซีไอเอของสหรัฐอเมริกาที่เปิดบัญชีไว้กับธนาคาร เพื่อให้เป็นที่ฟอกเงินก่อนที่จะ
ส่งไปช่วยกบฏอัฟกัน ซึ่งสู้กับทหารโซเวียตในประเทศอัฟกานิสถาน
5. สำนักข่าวกรองของทหารสหรัฐอเมริกาที่เปิดบัญชีไว้กับธนาคารแห่งนี้เช่นเดียว
กัน โดยคนที่ติดต่อทำงานบังหน้าให้ผู้บริหารธนาคารแห่งนี้ในสหรัฐอเมริกาเป็นอดีตหัวหน้าหน่วย
สืบราชการลับซาอุดีอาระเบีย ชื่อ นายคามาล อัลดัม
6. หน่วยงานต่อต้านการฉ้อโกงของอังกฤษ (M.T.6) ซึ่งใช้บริการของธนาคาร BCCI
เป็นช่องทางในการปฏิบัติการ
7. ในการจัดหาอาวุธของประเทศอาหรับบางประเทศ ธนาคาร BCCI ได้ให้ความ
ช่วยเหลือในการจัดการโอนเงินให้ ดังเช่นการซื้อจรวดสกั๊ด-บี จากประเทศเกาหลีเหนือไปให้
ประเทศซีเรีย
8. หรือการที่ประเทศซาอุดีอาระเบียจัดซื้อ จรวดซิลค์เวอร์มจากประเทศจีนได้
เพราะการให้บริการจากธนาคาร BCCI ช่วยเป็นนายหน้าและจัดหาเงินให้ รวมทั้งยังพยายามที่จะ
เป็นนายหน้าที่จะซื้อขีปนาวุธนำวิถีจากประเทศอิสราเอลให้แก่ประเทศซาอุดีอาระเบียอีกด้วย
9. แม้กระทั่งนายชาติตัม ฮุสเซน แห่งอิรัก ก็มีความเกี่ยวพันและมีความสัมพันธ์กับ
ธนาคารแห่งนี้
10. นายจิมมี่ คาร์เตอร์ แห่งสหรัฐอเมริกาสมัยที่ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ก็ยัง
ใช้บริการธนาคารแห่งนี้ โดยได้รับเงินบริจาคในการหาเสียงให้กับพรรคเดโมแครต และรวมทั้ง
การบริหารของขบวนการช่วยเหลือศูนย์ประธานาธิบดีคาร์เตอร์

เชื่อกันว่าการที่ธนาคาร BCCI แห่งนี้ให้บริการแก่หน่วยสืบราชการลับทั้งของ
ประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ธนาคารไม่ถูกหยุดกิจการตั้งแต่แรกเริ่มที่
พบความผิดปกติของการดำเนินกิจการซึ่งมีการฉ้อและข้อโกงเกิดขึ้น

ผู้ที่เป็นตัวการสำคัญในการก่อตั้งธนาคาร BCCI คือชาวปากีสถาน ชื่อ นายอากา อัสซัน อะเบดี เกิดที่เมืองลักเนาในอินเดีย เมื่อปี ค.ศ. 1922 แต่เข้าไปดำเนินกิจการในประเทศปากีสถานในระหว่างปี ค.ศ. 1959-1972 โดยดำรงตำแหน่ง ประธานธนาคารยูไนเต็ดแบงก์ของปากีสถาน

เมื่อปากีสถานเปลี่ยนนโยบายด้านเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1972 โดยการโอนกิจการธนาคารมาเป็นของรัฐ นายอากา อัสซัน อะเบดี จึงเดินทางออกนอกประเทศปากีสถานและได้ชักชวนเศรษฐีชาวอาหรับ จัดตั้งธนาคาร BCCI โดยมีทุนจดทะเบียนเริ่มแรกเพียง 2,500,000 เหรียญสหรัฐ

บรรดาผู้ที่ได้ร่วมทุนกันจัดตั้งธนาคาร BCCI มีสุลต่านอัลนาฮายันผู้ปกครองอะบูดาบี และประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกาสำหรับเอมิเรตส์ พร้อมทั้งเชื้อพระวงศ์จากประเทศซาอุดีอาระเบียอีกหลายคน และธนาคารแห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งในขณะนั้นถือได้ว่าเป็นธนาคารที่ใหญ่ที่สุดในโลกก็ร่วมหุ้นอยู่ด้วย

นายอะเบดี ได้นำธนาคาร BCCI ไปจดทะเบียนการจัดตั้งในประเทศลักเซมเบิร์ก ซึ่งถือได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งที่รักษากฎการรักษาความลับของธนาคารอย่างเคร่งครัด และในการก่อตั้งครั้งนั้น นายอะเบดีประกาศเป้าหมายที่จะสร้างธนาคารแห่งนี้ให้กลายเป็นธนาคารระหว่างประเทศแห่งโลกที่สาม

หลังจากที่จดทะเบียนก่อตั้งธนาคาร BCCI ในลักเซมเบิร์กหนึ่งปี นายอะเบดีก็เปิดสาขาธนาคาร BCCI ขึ้นในหลายประเทศ คือในประเทศย่านอ่าวเปอร์เซีย 4 ประเทศ และในย่านชุมชนของชาวเอเชียในอังกฤษ ต่อมาในปี ค.ศ. 1975 ได้มีการจดทะเบียนจัดตั้งธนาคารแห่งใหม่ที่เกาะเคย์แมนในแคริบเบียนอีกแห่งหนึ่ง และได้ย้ายสำนักงานใหญ่ไปอยู่ที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ทำให้ธนาคาร BCCI ได้รับความเชื่อถือจากโลกมากขึ้น เพราะความเชื่อมั่นที่ว่าธนาคารประเทศอังกฤษมีความเข้มงวดกวดขันในการดูแลและตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ (คนส่วนใหญ่จะ

มองว่า ธนาคาร BCCI ไม่ได้รับอนุญาตเป็นธนาคารในประเทศอังกฤษแต่เป็นเพียงสถาบันรับฝากเงินเท่านั้น)

สองปีต่อมา ธนาคาร BCCI มีสาขา รวม 146 สาขาในประเทศต่างๆ 32 ประเทศ และมีทรัพย์สินรวมกันทั้งหมด 2,200,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เฉพาะในประเทศอังกฤษมีสาขานักธนาคาร BCCI รวม 45 แห่ง

นายอะเบตี ได้ติดต่อผ่านนายเบิร์ต แลงซ์ ซึ่งเพิ่งพ้นจากการเป็นผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณในยุคของประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ ยังคงดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของสหรัฐฯ เพื่อเข้าไปตั้งสาขานักธนาคาร BCCI ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยนายอะเบตีได้จ้างให้นายเบิร์ต แลงซ์ เป็นที่ปรึกษา และหาลูกค้าให้ซื้อหุ้นธนาคารจอร์เจียของนายเบิร์ต แลงซ์

ลูกค้าที่นายอะเบตี ให้นายเบิร์ต แลงซ์ ชื่อนายเกตต์ ฟาโรน เป็นนักธุรกิจชาวชาวอูตี อาระเบีย ซึ่งเป็นคนบังหน้าให้แก่ นายอะเบตี การเข้าไปสนิทและให้ประโยชน์แก่นายเบิร์ต แลงซ์ ทำให้นายอะเบตีได้ใกล้ชิดกับประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ ในที่สุด โดยนายอะเบตีได้ช่วยเหลือ โดยการบริจาคเงินให้แก่งานกุศลของคาร์เตอร์และช่วยเหลือศูนย์ประธานาธิบดีคาร์เตอร์ ในเมือง แอตแลนต้า ประเทศสหรัฐอเมริกา

นายอะเบตี สามารถเข้าไปตั้งกิจการของธนาคาร BCCI ในสหรัฐอเมริกาได้ในที่สุด ต่อจากนั้นอีก 3 ปี ได้มีการขยายกิจการของธนาคารดังกล่าวเข้าไปในประเทศปานามา โดยได้ลูกค้าคนสำคัญคือ นายพลมานูเอล นอร์เอก้า แห่งปานามา

และในปีต่อมา นายอะบู นิดัล ผู้ก่อการร้ายปาเลสไตน์ ได้เข้ามาใช้บริการของธนาคาร BCCI แล้วมีการใช้บริการของธนาคาร BCCI ขึ้นอีกคือ ขบวนการค้าโคเคนของแก๊งค์เมเดลลิน คาร์เทล แห่งประเทศโคลัมเบีย

ในปี ค.ศ. 1988 ธนาคาร BCCI ได้มีการขยายเครือข่ายสาขาธนาคารรวมทั้งหมด 417 สาขาใน 73 ประเทศ และมีทรัพย์สินรวมกันทั้งหมดประมาณ 20,000,000 ดอลลาร์

ธนาคารในสหรัฐอเมริกาในระยะต้นถือหุ้นธนาคาร BCCI ถึง 30เปอร์เซ็นต์ และประเทศลักเซมเบิร์กเริ่มรู้ถึงความผิดปกติในการบริการงานของนายอะเบดี ตั้งแต่ช่วงกลางทศวรรษ 1970 ว่ามีหนี้สินจำนวนมากและมีการระดมเงินฝากก้อนใหม่เพื่อปกปิดหนี้เสีย

การที่นายอะเบดี ได้ไปเปิดการบริการขึ้นในประเทศโคลัมเบียถึง 7 แห่ง โดยเปิดสาขาของธนาคาร BCCI ในเมืองเมเดลลินซึ่งเป็นฐานของแก๊งค์ค้ายาโคเคนถึง 5 แห่งด้วยกัน โดยมีจุดประสงค์เพื่อที่จะรับเงินฝากของแก๊งค์โคเคน

ธนาคาร BCCI ได้ช่วยแก๊งค์ค้ายาเสพติดฟอกเงินด้วยความเต็มใจ แม้กระทั่งสาขาในรัฐไมอามีของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งให้สรรพากรสหรัฐฯรู้ถึงหากพบว่าการโอนเงินที่เกินกว่า 10,000 ดอลลาร์สหรัฐฯขึ้นไปแต่ธนาคาร BCCI ก็ไม่ยอมแจ้งให้สรรพากรทราบ

ในบางกรณีธนาคาร BCCI ยังให้บริการโดยใช้เครื่องบินส่วนตัวของธนาคารขนเงินสดที่นำส่งไปยังลูกค้าไปฝากไว้กับสาขาธนาคาร BCCI ที่อยู่ในประเทศปานามา หรือเกาะเคย์แมน ต่อจากนั้นก็โอนเงินไปฝากที่ประเทศลักเซมเบิร์ก แล้วตามร่องรอยไม่ได้อีกต่อไป

นอกจากนี้ สาขาของธนาคาร BCCI ในรัฐไมอามีของสหรัฐอเมริกา ยังรับฝากเงินจำนวนมาก แต่ละบัญชีฝากไว้กับสาขาของธนาคารในบาฮามาส ทั้งๆ ที่ธนาคาร BCCI ได้โอนเงินให้แก่ขบวนการค้ายาโรอินในประเทศปากีสถานและประเทศอัฟกานิสถาน ในประเทศไนจีเรียช่วยแก๊งค์ค้ายาเสพติดในแอฟริกาและในฮ่องกงช่วยเหลือขบวนการค้ายาจากสามเหลี่ยมทองคำ

ในที่สุดประเทศสหรัฐอเมริกาได้ดำเนินการกับผู้บริหารของธนาคาร BCCI ด้วยความผิดจากการฟอกเงินของธนาคารสาขาในรัฐไมอามี ธนาคาร BCCI ถูกปรับเป็นจำนวนเงิน 15.3

ล้านดอลลาร์ ทำให้ธนาคารสาขาในหลายประเทศถูกสอบสวนไปตามกัน เช่น แคนาดา ฝรั่งเศส ลักเซมเบิร์ก บราซิล สิงคโปร์ เบอร์มิวดา เกาะเคย์แมน ไชปรัส และไนจีเรีย

จุดสุดท้ายของธนาคาร BCCI มาถึงในปี ค.ศ. 1990 เมื่อทางการอังกฤษได้ยึดเอกสารได้จากนายสวาเลห์ นักวิ ประธานบริหารของธนาคาร BCCI โดยเอกสารที่ยึดได้บอกให้ทราบว่ามีการฉ้อโกงเกิดขึ้นในธนาคารแห่งนี้อย่างละเอียด ซึ่งมีทั้งการยักย้ายถ่ายเทเงินฝากและการให้เงินกู้ อย่างลึกลับ เช่น โอนเงินไปให้เพื่อนของนายอะเบติ โดยไม่มีเจตนาที่จะเรียกคืน รวมทั้งการกู้เงินที่ฟอกเงินผ่านธนาคารอื่นเพื่อไม่ให้ติดตามร่องรอยได้

ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1991 ผู้ว่าการธนาคารชาติแห่งอังกฤษ ได้ประกาศปิดกิจการของธนาคาร BCCI อย่างเป็นทางการ เนื่องจากธนาคารชาติอังกฤษได้พบหลักฐานการฉ้อโกงในธนาคารและมีการแก้ไขบัญชีธนาคาร โดย BCCI ได้หลบเลี่ยงการแสดงหลักฐานโดยไม่ยอมบันทึกยอดเงินฝากเงินกู้ลงในบัญชี ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผู้สอบบัญชีและผู้ควบคุมธนาคารค้นพบข้อไหวในงบดุลของธนาคาร ทำให้บัญชีที่แสดงต่อหน้าสาธารณะชนนั้น ไม่ใช่เป็นบัญชีที่แสดงฐานะที่แท้จริงของธนาคาร ผู้บริหารทั้งหมดรวมทั้งนายอะเบติ ถูกจับกุมส่งฟ้องศาล และได้ตกเป็นผู้ร้ายข้ามแดนหากถูกร้องขอให้ส่งตัว ดังเช่นนายสวาเลห์ นักวิ ถูกศาลสหรัฐสั่งจำคุก 11 ปี ในการตัดสินคดีเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 1994

ในปี ค.ศ. 1995 คดียังไม่เสร็จสิ้น ได้มีการประนีประนอมคดีในศาลลักเซมเบิร์ก เมื่อต้นปี ค.ศ. 1994 ที่จะให้อะบูดาบีหรือสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ผู้ถือหุ้นของธนาคาร BCCI ภายหลังถึง 77 เปอร์เซนต์ จ่ายเงินสดชดเชยกันให้แก่ผู้ฝากเงินเป็นจำนวน 1,800 ล้านดอลลาร์ หลังจากที่มีการประนีประนอมผ่านศาลอังกฤษ และเคย์แมนแล้ว

คาดว่า การประเมินประเมินเงินนี้ จะทำให้ผู้ฝากเงินเกือบ 2.5 แสนคนได้เงินคืนมาเพียง 30 กว่าเปอร์เซ็นต์ นี่คือบทบาทของธนาคารที่ทำการฟอกเงินอย่างเห็นได้ชัด และกระทำด้วยความเต็มใจ⁷

โดยสรุป พฤติการณ์ของ BCCI ปรากฏว่ามีการหาเงินมาเพื่อปล่อยกู้ให้กับสินเชื่อที่น่าสงสัย มีการระดมเงินฝากกันอย่างลับ ๆ เหมือนกับการตั้งธนาคารซ้อนธนาคารขึ้นมา การฝากเงินเหล่านี้ไม่เคยมีการบันทึกรายการกันเลย ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นประจำคือการรับฝากเงินที่มาจาก การค้ายาเสพติด กาค้าอาวุธ เงินเลี้ยงภาษี และอื่น ๆ ที่ล้วนแต่ไม่ชอบด้วยกฎหมายทั้งสิ้น โดยลูกค้าบางคนที่ต้องการเอาเงินมาซ่อนก็จะมีอาการอ้างถึงบัญชีเงินฝากของตนเลยเพราะเกรงว่าจะมีการตรวจสอบที่มาของเงิน

วิธีที่ BCCI ใช้เพื่อปิดบังยอดขาดทุนของธนาคารนั้นก็เป็นที่รู้กันโดยผู้ขอลรายอื่น ๆ ได้เคยใช้กันมาแล้ว นั่นก็คือเอาเงินใหม่ไปโปะหนี้เก่า กล่าวคือ BCCI จะไม่ลงบัญชีเงินฝากทั้งหมดที่เข้ามาคิดเป็นมูลค่าหลายล้านดอลลาร์ แต่ทางธนาคารจะเอาเงินจำนวนนั้นไปอุดรูรั่วอันเกิดจากหนี้เสียและยอดขาดทุนจากการบริหารเงินและการค้าเงิน และการที่จะสามารถจ่ายคืนเงินฝากเหล่านี้ได้ต่อไปอีกนั้น ทาง BCCI ก็จำเป็นจะต้องมีบัญชีเงินฝากที่ไม่ลงบัญชีเข้ามาใหม่อีก และเป็นเช่นนี้ต่อไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งยอดเงินส่วนใหญ่นั้นมาจากครอบครัวชาวตะวันออกกลางผู้มั่งคั่งทั้งหลายนั่นเอง

จะเห็นว่าพฤติกรรมที่ BCCI กระทำนั้นนอกจากจะเป็นความผิดอาญาฐานฟอกเงินแล้วยังเป็นการนำเงินของผู้ที่สุจริตมาหมุนเวียนในการกระทำความผิดอีกด้วย ปัญหาจึงมีอยู่ว่าหลังจากที่ BCCI ถูกปิดโดยการอังกฤษ ประชาชนเจ้าของเงินฝากบางรายยังไม่ได้รับเงินคืน บางรายมีสิทธิได้รับชำระเงินคืนแต่ได้รับชำระเพียงบางส่วนเท่านั้น กรณีเช่นนี้หากเกิดขึ้นในเมืองไทยกฎหมายฟอกเงินของไทยมีมาตรการในการเยียวยาความเสียหายของบุคคลดังกล่าวหรือไม่อย่างไร หากมีมาตรการดังกล่าวเพียงพอหรือไม่

หากจะนำเอาวิธีการดังเช่นที่รัฐบาลอังกฤษสั่งปิดกิจการของ BCCI ก็คงจะมีไชน่แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องเท่าใดนัก เนื่องจากการปิดกิจการย่อมส่งผลให้ไม่สามารถนำเงินมา

⁷ พีเชิเยร คุระทอง, แฉกลยุทธ์ยุคโลกาภิวัตน์ ๑๐๘ วิธีฟอกเงินโจรสลัดนอก, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2543), หน้า 106-114.

คืนประชาชนผู้สุจริตได้ ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นควรให้นำหลักเรื่อง การคุมประพฤตินิติบุคคล (Corporate Probation) ของสหรัฐอเมริกามาใช้ในการแก้ไขปัญหาเนื่องจากผู้เขียนเห็นว่า หลักในเรื่องดังกล่าวนอกจากจะทำให้กิจการของนิติบุคคลดำเนินต่อไปได้อันจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมแล้ว หากกิจการสามารถดำเนินต่อไปได้ด้วยดีและมีผลการดำเนินงานเป็นบวก ประชาชนยังอาจได้รับเงินฝากคืนจนเต็มจำนวนอีกด้วย สำหรับกรณีที่ศาลควรจะกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติได้ถูกกำหนดไว้ในตารางการลงโทษนิติบุคคล (Organizational Sentencing Guidelines) เช่นใน Section 8D1.1(a) กำหนดว่า⁸ “ศาลควรจะกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติกรณี

- (3) ถ้าในเวลาศาลมีคำตัดสิน นิติบุคคลซึ่งมีลูกจ้างตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไปไม่มีแผนในการป้องกันและการสืบค้นการละเมิดกฎหมาย
- (4) ถ้านิติบุคคลนั้นเคยต้องคำพิพากษาในความผิดคดีอาญาซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับคดีนี้มาก่อนและการกระทำผิดซึ่งมีลักษณะเดียวกันนั้นเกิดขึ้นในทันทีทันใดภายหลังการพิจารณาคดีอาญานั้นภายในระยะเวลาห้าปีหรือ
- (6) ถ้าคำตัดสินเช่นนั้นเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงจะเกิดในนิติบุคคลเพื่อที่จะลดความเป็นไปได้ในการกระทำความผิดอาญาในอนาคต”

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินการคุมประพฤตินิติบุคคลได้ถูกกำหนดในคำตัดสินคดีความผิดเกี่ยวกับมลพิษและผู้พิพากษามีแนวโน้มที่จะลงโทษโดยไม่อาศัยจารีตประเพณีมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามในเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมประพฤติศาลจะต้องกำหนดแผนให้นิติบุคคลต้องปฏิบัติซึ่งมีประสิทธิภาพในการป้องกันและการสืบค้นการละเมิดกฎหมาย ในแผนดังกล่าวนิติบุคคลจะต้องดำเนินการอย่างน้อยดังต่อไปนี้⁹

- (1) นิติบุคคลต้องสร้างมาตรฐานความร่วมมือและกระบวนการในการติดตามโดยลูกจ้างหรือตัวแทนของลูกจ้างที่ซึ่งสามารถลดความคาดหวังในการกระทำความผิดอาญาลงได้อย่างสมเหตุสมผล
- (2) นิติบุคคลต้องแจ้งถึงมาตรฐานความร่วมมือและกระบวนการในการติดตามโดยลูกจ้างหรือตัวแทนของลูกจ้างดังข้อ 1 ให้บุคคลดังกล่าวทราบ โดยนิติบุคคลจะต้องกำหนดให้ลูกจ้างหรือตัวแทนของลูกจ้างเข้าร่วมในการฝึกอบรมหรือทำให้ทราบกันโดยทั่วไปโดยการจัดทำคู่มือปฏิบัติงานก็ได้

⁸ Michal B. Gerrard and Deborah Goldberg, “Corporate Probation : The Con Edison Sentence,” *New York Law Journal* (May 1995) : 2

⁹ *Ibid.*, p.4

- (3) นิติบุคคลต้องดำเนินการให้ความร่วมมือดังกล่าวบรรลุผลอย่างมีมาตรฐานโดยการไ้ระบบการเตือนและการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพทำให้สามารถสืบหาการกระทำผิดโดยลูกจ้างหรือตัวแทนของลูกจ้างและมีระบบการเผยแพร่รายงานการกระทำผิดของบุคคลดังกล่าวโดยเขาต้องกระทำโดยปราศจากความกลัวและการข่มขู่
- (4) มาตรฐานดังกล่าวมานั้นจะต้องถูกบังคับใช้กับกลไกในเรื่องระเบียบวินัยอย่างเหมาะสมตลอดจนบังคับใช้อย่างเหมาะสมเกี่ยวกับความรับผิดชอบส่วนบุคคลสำหรับความล้มเหลวในการสืบหาการกระทำผิด

ผู้เขียนเห็นว่านอกจากการที่รัฐจะต้องแต่งตั้งผู้บริหารชุดใหม่เข้าไปดำเนินกิจการของนิติบุคคลที่กระทำผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำผิดดังกล่าวซ้ำขึ้นมาอีกแล้ว รัฐยังจำเป็นต้องอาศัยกลไกของการคุมประพฤตินิติบุคคลดังกล่าวเข้ามาช่วยเพื่อให้มีมาตรการในการป้องกันการกระทำผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.3 ปัญหากรณีเจ้าของร่วม

นอกจากนั้นในกรณีของเจ้าของร่วมในทรัพย์สินซึ่งเป็นผู้สุจริตและมีได้เกี่ยวข้องในการที่เจ้าของร่วมอีกคนกระทำผิดก็อาจได้รับผลกระทบในลักษณะเช่นเดียวกับกรณีของผู้ให้เช่าซื้อ กล่าวคือทรัพย์สินบางอย่างอาจแบ่งแยกได้โดยสภาพเช่น รถยนต์ เรือ หรือบ้าน เป็นต้น ดังนั้นการขอทรัพย์สินคืนโดยอาศัยช่องทางตามมาตรา 50(2) ก็อาจมีปัญหว่าศาลจะสั่งคืนทรัพย์สินแก่บุคคลดังกล่าวอย่างไร ในเรื่องนี้กฎหมายฟอกเงินได้กำหนดแนวทางเอาไว้แล้วในมาตรา 53 กล่าวคือหากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าเช่าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 50(2) ก็จะสั่งคืนทรัพย์สินซึ่งหากไม่สามารถคืนได้กฎหมายกำหนดให้ใช้ราคาแทน วิธีการได้มาซึ่งราคาก็โดยการนำเอาทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด ทั้งนี้ตามนัยมาตรา 59 ซึ่งกำหนดให้นำเอาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับใช้กับกรณีดังกล่าวโดยอนุโลม แต่ในสหรัฐอเมริกา Civil Asset Forfeiture Reform Act 2000 (CAFRA) กำหนดแนวทางให้ศาลสั่งดังต่อไปนี้¹⁰

- 1) แบ่งแยกทรัพย์สิน (ในกรณีเป็นทรัพย์สินที่อาจแบ่งแยกได้)
- 2) เปลี่ยนทรัพย์สินให้เป็นเงินเพื่อที่จะแบ่งให้เจ้าของผู้สุจริต

¹⁰ Stefan D.Cassella, "Special Feather Developments in asset forfeiture law,"

- 3) อนุญาตให้คู่กรณีฝ่ายที่สุจริตเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น โดยมุ่งให้ถือว่ารัฐเป็นเจ้าของ ผู้มีสิทธิเรียกร้องเฉพาะส่วนที่เป็นของจำเลย

จะเห็นว่าแนวทางของCAFRA ค่อนข้างคุ้มครองสิทธิของบุคคลดังกล่าวมากกว่า ตามกฎหมายฟอกเงินของไทย เนื่องจากทางเลือกให้ศาลมีคำสั่งในข้อ3 ดังกล่าวทำให้เจ้าของทรัพย์สินร่วมผู้สุจริตยังสามารถถือกรรมสิทธิในทรัพย์สินต่อไป โดยให้รัฐมีสิทธิเรียกร้องในฐานะเจ้าหน้าที่ต่อเจ้าของร่วมผู้สุจริตเฉพาะส่วนที่เป็นของจำเลย ดังนั้นหากต่อมาในภายหลังเจ้าของร่วมสามารถนำทรัพย์สินออกขายเพื่อเก็งกำไรทำให้มีราคาสูงขึ้น เจ้าของร่วมก็อาจได้รับชำระราคา มากกว่าการนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดก็เป็นได้ จึงน่าจะมีการนำเอาแนวทางดังกล่าวของ CAFRA มาใช้ในกฎหมายไทย ซึ่งจะทำให้สามารถคุ้มครองสิทธิของบุคคลภายนอกผู้สุจริตได้ดียิ่งขึ้น

3.4 ปัญหากรณีผู้ครอบครองทรัพย์สิน

การยอมรับหรือรับรองผลประโยชน์ที่ไม่สามารถนำไปจดทะเบียนได้ เช่นสิทธิที่จะยึดถือหรือครอบครองที่ดินที่ใช้ค้ำประกันเงินกู้ของธนาคาร หรือที่ดินหลุดจำนอง ฯลฯ นั้นมีความสำคัญมากเนื่องจากผลประโยชน์ประเภทดังกล่าวมักจะไม่เป็นที่น่าสนใจหรือเป็นที่รับรู้ของศาล และหน่วยงานราชการต่าง ๆ ดังนั้นจึงมักถูกมองข้ามไปในการดำเนินการยึดทรัพย์

การคุ้มครองสิทธิของบุคคลดังกล่าวถูกกำหนดไว้ในมาตรา 50 วรรคท้าย ซึ่งวางหลักเกณฑ์ให้ผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตาม มาตรา 49 อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่งรับทรัพย์ โดยแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ดังนั้นผู้ยึดถือครอบครองทรัพย์สินหากต้องได้รับความเสียหายจากคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินก็อาจยื่นคำร้องเข้ามาตามมาตรา 50 วรรคท้ายได้

อย่างไรก็ตามสมาคมธนาคารออสเตรเลีย (Australian banker s' Association- ABA) แนะนำว่าจะต้องมีการรับรองรายการทรัพย์สินที่เรียกร้องคืนที่มีการลงทะเบียนไว้ต่อทางการ นอกจากนี้ ABA ยังเห็นว่าจะต้องมีการกำหนดข้อผูกมัดไว้ในกฎหมายให้ทางการเครือข่ายค้นหารายการที่ลงทะเบียนไว้แล้วเช่นว่านั้น และแจ้งผู้ถือประโยชน์ทราบ ดังนั้น ในทัศนะของ ABA แล้ว ถ้าหากว่ามีการลงทะเบียนรายการต่าง ๆ ในคำร้องขอทรัพย์สินคืนแล้วไว้ ผู้ถือผล

ประโยชน์ก็ไม่มีภาระหน้าที่ในการแจ้งผลประโยชน์นั้น เพราะภาวะไปตกอยู่ที่ทางการเครือข่ายแล้ว

จะเห็นว่าข้อเสนอของ ABA ค่อนข้างมีประโยชน์ในแง่ของการคุ้มครองสิทธิของผู้ยึดถือหรือครอบครองทรัพย์สินดังกล่าวคือหากรัฐมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ได้มีการลงทะเบียนไว้แล้ว รัฐมีหน้าที่แจ้งให้บุคคลดังกล่าวทราบเพื่อดำเนินการขอให้มีการเพิกถอนคำสั่งยึดหรืออายัดหรือร้องขอต่อศาลให้มีการเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว หลักเกณฑ์ข้างต้นน่าจะนำมาใช้ในกฎหมายฟอกเงินของไทยได้ แต่ยังมีปัญหาว่า การลงทะเบียนรายการทรัพย์สินสำหรับกรณีของประเทศไทยนั้นค่อนข้างกระทำได้ยากเนื่องจากการยึดถือครอบครองมีการเปลี่ยนมืออยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการจัดระบบการลงทะเบียนให้สามารถเก็บข้อมูลที่มีความเป็นปัจจุบันจึงเป็นเรื่องยากพอสมควร และต้องศึกษาแนวทางของประเทศออสเตรเลียเพื่อนำมาใช้ในการจัดระบบการลงทะเบียนต่อไป

4. มาตรการตามมาตรา 52

มาตรา 52 บัญญัติว่า “ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 51 ถ้าศาลทำการไต่สวนคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา 50 วรรคสองแล้วเห็นว่าฟังขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์โดยจะกำหนดเงื่อนไขด้วยก็ได้ ”

ศาลจะให้โอกาสผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินเช่น ผู้รับจำนอง ผู้รับจำนำ หรือผู้เช่า เป็นต้น นำพยานเข้าสืบเพื่อแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ (ตามมาตรา 50 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว) เมื่อได้ทำการไต่สวนคำร้องแล้วเห็นว่าฟังขึ้นในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินศาลจะมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์โดยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้¹¹

5. มาตรการตามมาตรา 53

¹¹ สีหนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542, หน้า 169.

มาตรา 53 บัญญัติว่า “ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 51 หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของ ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินนั้น ถ้าศาลได้สอบสวนแล้วเห็นว่ากรณีต้องด้วยบทบัญญัติของมาตรา 50 ให้ศาลตั้งคืนทรัพย์สินนั้นหรือกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิได้ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทน แล้วแต่กรณี

คำร้องตามวรรคหนึ่ง จะต้องยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่คำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินถึงที่สุด และผู้ร้องต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า ไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา 50 ได้ เพราะไม่ทราบถึงประกาศหรือหนังสือแจ้งของเลขาธิการหรือมีเหตุขัดข้องอันสมควรประการอื่น

ก่อนศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลแจ้งให้เลขาธิการทราบถึงคำร้องดังกล่าว และให้โอกาสพนักงานอัยการเข้ามาโต้แย้งคำร้องนั้นได้ ”

เมื่อศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินแล้วหากเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์มาทราบในภายหลังศาลมีคำสั่งดังกล่าวก็สามารถยื่นคำร้องขอคืนทรัพย์สินหรือขอคุ้มครองสิทธิได้โดยต้องพิสูจน์ให้เข้าเงื่อนไขตามมาตรา 50 แต่จะต้องยื่นคำร้องดังกล่าวภายในเวลา 1 ปี นับแต่คำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินถึงที่สุด และผู้ร้องต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา 50 ได้เพราะไม่ทราบถึงประกาศหรือหนังสือแจ้งของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือมีเหตุขัดข้องอันสมควรประการอื่น

6. มาตรการตามมาตรา 57

มาตรา 57 บัญญัติว่า “ การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการ ธุรกรรมหรือเลขาธิการแล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการ กำหนด

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขาธิการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้น

ออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบ
ก็ได้

การให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขาย
ทอดตลาด หรือการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตาม
ระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้เพื่อ
ประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สิน
นั้นพร้อมทั้งชดใช้ค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด ให้แก่เจ้า
ของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ให้ชดใช้ราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาที่เหมาะสมได้ใน
วันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้ง
นี้ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำ
ของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือชดใช้ราคา แล้วแต่กรณี

การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะ
กรรมการกำหนด”

เมื่อคณะกรรมการตุลาการหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ
ฟอกเงินแล้วแต่กรณีสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดก็จะต้องมีการเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สิน
นั้นเพื่อมิให้เกิดความเสียหาย ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดมานั้น ไม่เหมาะสมที่จะเก็บ
รักษาไว้หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น
เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สิน
นั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกัน หรือหลักประกันหรือนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอด
ตลาดหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการได้

หากต่อมาในภายหลังทราบว่าทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้เพื่อ
ประโยชน์ของทางราชการ มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้ง
ชดใช้ค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพให้แก่เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินถ้าไม่อาจคืน
ทรัพย์สินได้ ให้ชดใช้ราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาที่เหมาะสมได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือ
ตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ให้เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้ครอบ

ครองทรัพย์สินได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือขอใช้ราคาแล้วแต่กรณี¹²

นอกจากนี้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยังกำหนดมาตรการในการคุ้มครองบุคคลภายนอกผู้ทุจริตไว้ในมาตราอื่น ๆ อีก เช่น

1. การกำหนดความผิดมูลฐานที่ชัดเจนแน่นอน 7 ฐานตามมาตรา 3 หากเป็นความผิดนอกจากความผิดมูลฐานดังกล่าวแล้วไม่สามารถนำกฎหมายนี้มาใช้บังคับได้
2. การกำหนดให้มีการรายงานเฉพาะธุรกรรมที่ใช้เงินสดหรือทรัพย์สินจำนวนมากทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่เป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย
3. การยับยั้งการทำธุรกรรมเป็นเวลา 3 วัน หรือ 10 วันจะต้องมีเหตุอันควรสงสัยหรือมีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน (ตามมาตรา 35 , 36)
4. การยับยั้งการทำธุรกรรมตามข้อ 3 นั้น จะต้องทำโดยคณะกรรมการธุรกรรม (5 คน) ไม่ใช่คนใดคนหนึ่ง แม้กฎหมายนี้จะให้อำนาจเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คนเดียวสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมได้ไม่เกิน 3 วัน ในกรณีจำเป็น หรือเร่งด่วนก็ตาม แต่ก็ต้องรับรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรมเพื่อตรวจสอบกลับกรองอีกครั้ง นอกจากนี้คณะกรรมการธุรกรรมยังต้องรายงานผลการดำเนินการต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (25 คน) เพื่อพิจารณาตรวจสอบกลับกรองอีกครั้ง

3.2.2 การคุ้มครองสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทุจริตจากการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ก. การคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว

มาตรการในการยึดอายัดทรัพย์สินเป็นมาตรการหนึ่งซึ่งเป็นหัวใจของกฎหมายฟอกเงินการได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมใด ๆ อันจะนำไปสู่กระบวนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินมาตรา 48 มีหลายทางดังต่อไปนี้

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 182

- 1) การได้รับรายงานจากสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ หรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนตามที่กฎหมายฟอกเงินกำหนดหน้าที่เอาไว้ในมาตรา 13, 14, 15 และ 16
- 2) การที่ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐส่งข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานมายังสำนักงาน ปปง.
- 3) การที่เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ปปง. เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในอดีตและปัจจุบันมาศึกษาวิเคราะห์เช่น ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์รายวัน เป็นต้น
- 4) การร้องเรียนแจ้งเบาะแสของประชาชนทางไปรษณีย์ เช่น บัตรสนเท่ห์ จดหมาย เป็นต้น
- 5) การที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าวหรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือดำเนินการตามกฎหมายฟอกเงินจะก่อให้เกิดประโยชน์กับทางราชการมากกว่า มาตรา 58 กำหนดให้ดำเนินการตามกฎหมายฟอกเงิน

นอกจากนั้น กรรมการธุรกรรม เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการฯ ยังมีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 38 อีกด้วยกล่าวคือ อำนาจในการมีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงินส่งบัญชีเอกสารหรือหลักฐานใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณาในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดต่อไป

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างกรณีการร้องเรียนแจ้งเบาะแสของประชาชนเพื่อเป็นกรณีศึกษาเช่น กรณีบุคคลผู้ไม่ประสงค์ออกนามส่งบัตรสนเท่ห์ซึ่งระบุชื่อคน เหตุการณ์ สถานที่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานมายังสำนักงาน ปปง. แม้บัตรสนเท่ห์จะเป็นแหล่งข้อมูลหรือเบาะแสเบื้องต้นซึ่งสำนักงาน ปปง. นำมาใช้ประโยชน์ดังกล่าวมาแล้ว แต่การรับฟังข้อมูลจากบัตรสนเท่ห์ก็ต้องใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่ง มิใช่ว่าข้อมูลจากบัตรสนเท่ห์ทุกฉบับจะสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลหรือเบาะแสเบื้องต้นได้ทั้งหมด เนื่องจากว่าบัตรสนเท่ห์มีโอกาสตรวจสอบที่มาและความถูกต้องแม่นยำของข้อมูลได้ ฉะนั้นหากจะนำเอาข้อมูลจากบัตรสนเท่ห์ไปใช้ประกอบกับอำนาจการสืบสวนพิเศษของปปง. เช่นการเข้าถึงฐานข้อมูลโดยใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีชื่อว่า AMLO ELECTRONIC REPORT SYSTEM (AERS) ในการตรวจสอบการทำธุรกรรมทางการเงินของผู้ซึ่งถูกอ้างว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน อาจถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิ เสรีภาพ และสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวตามมาตรา 29 และมาตรา 34 รัฐธรรมนูญ

บุญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540¹³ ได้ เช่น กรณีที่สำนักงาน ปปง.อาศัยอำนาจตามกฎหมาย ฟอกเงินออกคำสั่งให้สถาบันการเงิน 17 แห่ง ตรวจสอบการทำธุรกรรมของนิติบุคคล 19 ราย ซึ่งในจำนวนนั้นรวมถึงนิติบุคคลซึ่งเป็นสื่อมวลชนด้วย ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่าการดำเนินการตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวของสำนักงาน ปปง.อาศัยเบาะแสเบื้องต้นจากบัตรสนเท่ห์ที่โดยอ้างว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่าธุรกรรมของนิติบุคคลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับหรืออาจเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ตามกฎหมาย ฟอกเงิน ประกอบกับการใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศ(AERS)จึงมีคำสั่งให้สถาบันการเงินทั้ง 17 แห่ง ตรวจสอบการทำธุรกรรม ซึ่งแม้จะเป็นอำนาจของสำนักงาน ปปง.ในการที่จะรับฟังข้อมูลเบาะแส การรับฟังข้อมูลจากบัตรสนเท่ห์ก็ต้องรับฟังด้วยความระมัดระวังและต้องมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการรับฟังว่าแค่ไหนเพียงใด จึงจะถือว่าอยู่ในข่ายที่จะต้องถูกดำเนินการตรวจสอบต่อไป แม้สำนักงาน ปปง.จะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่เข้าเกณฑ์ตามมติคณะรัฐมนตรี เรื่องบัตรสนเท่ห์ ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2502 แต่มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวมีมานานกว่า 40 ปีแล้วและมีได้มีสถานะเป็นกฎระเบียบที่อ้างอิงบทกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ทั้งยังเป็นการกล่าวอ้างตามข้อยกเว้นซึ่งมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวให้รับเรื่องไว้พิจารณาได้เฉพาะเรื่องเฉพาะรายจึงต้องพิจารณาอย่างเคร่งครัดและรัดกุม สมควรที่สำนักงาน ปปง.จะต้องมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับฟังบัตรสนเท่ห์ที่ชัดเจนและรอบคอบมากกว่ามติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว

¹³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

มาตรา 29 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม

มาตรา 34 สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณะชนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน

ในปัจจุบันเพื่อให้การรับรายงานและข้อมูลการแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลการกระทำ ความผิดจากเอกชนของเจ้าหน้าที่มาเพื่อดำเนินการตรวจสอบตามขั้นตอนของกฎหมายป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีระบบคณะกรรมการ ปปง. จึงมีมติ ให้ออกระเบียบสำนักงาน ปปง. ว่าด้วยมาตรการในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการ ทำธุรกรรมของบุคคลและนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 พ.ศ.2545 ซึ่งในหมวด 1 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การรับรายงานและข้อมูลการแจ้งข้อเท็จจริงการกระทำ ความผิดจากส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐไว้ดังนี้

“ข้อ 5 การรับรายงานและข้อมูลการแจ้งข้อเท็จจริงการกระทำ ความผิดจากส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่ได้แจ้งข้อเท็จจริงมาเพื่อให้ดำเนินการตรวจสอบ ต้องเป็นรายงาน หรือข้อมูลที่มีข้อเท็จจริงเกี่ยวข้องข้อกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิด ฐานฟอกเงิน หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน และเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ปปง.ต้องดำเนินการ

ข้อ 6 เมื่อได้รับรายงานและข้อมูลการกระทำความผิดตามข้อ 5 ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับ เรื่องส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขานุการปปง.มอบหมายดำเนินการ ตรวจสอบให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ หรือประกาศ ที่กำหนดไว้ต่อไปโดยเร็ว”

จะเห็นว่าระเบียบดังกล่าวกำหนดหลักเกณฑ์เบื้องต้นที่ชัดเจนในการรับรายงาน และข้อมูลการแจ้งข้อเท็จจริงการกระทำความผิดจากส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐมาตรวจ สอบว่า ต้องเป็นรายงานหรือข้อมูลที่มีข้อเท็จจริงเกี่ยวข้องข้อกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูล ฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน และจะต้องเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ปปง.ด้วย จากนั้นจึงค่อยส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขานุการปปง.มอบหมาย ดำเนินการตรวจสอบต่อไป

นอกจากนั้นระเบียบดังกล่าวยังได้กำหนดหลักเกณฑ์การรับรายงานและข้อมูลการ แจ้งเบาะแสหรือข้อเท็จจริงการกระทำความผิดจากเอกชนไว้ดังนี้

“ข้อ 7 การดำเนินการรับรายงานและข้อมูลการแจ้งเบาะแสหรือข้อเท็จจริงการ กระทำความผิดจากเอกชนที่ได้แจ้งเบาะแสมาเพื่อให้ดำเนินการตรวจสอบ ต้องกระทำโดยลับจะ เปิดเผยชื่อที่อยู่หรือข้อมูลของผู้แจ้งเบาะแสให้บุคคลอื่นทราบไม่ได้ เว้นแต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ ตามกฎหมาย

วิธีการปกปิดชื่อผู้แจ้งเบาะแสตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงาน ปปง. กำหนด

ข้อ 8 การรับรายงานและข้อมูลการแจ้งเบาะแสหรือข้อเท็จจริงการกระทำความผิดจากเอกชนที่จะนำมาพิจารณาดำเนินการต่อไปได้ต้องมีหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

1. หนังสือการแจ้งเบาะแสหรือข้อเท็จจริงที่มีถึงเลขาธิการปปง. ไม่ว่าจะโดยตรงหรือทางไปรษณีย์โทรเลขหรือ ตู้ ปณ. ที่สำนักงาน ปปง. เปิดไว้

2. การแจ้งเบาะแสหรือข้อเท็จจริงที่มีถึงเลขาธิการปปง. โดยทางโทรสาร หรือส่งผ่านทางสารสนเทศเครือข่ายอินเทอร์เน็ต www.amlo.go.th หรือทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

3. การแจ้งเบาะแสหรือข้อเท็จจริงที่มีถึงเลขาธิการปปง. ทางโทรศัพท์หรืออุปกรณ์การสื่อสารอื่นทำนองเดียวกันที่มีมาถึงเลขาธิการปปง. หรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ปปง.

4. การมาแจ้งเบาะแสหรือข้อเท็จจริงที่มีถึงเลขาธิการ ปปง. ด้วยตนเองต่อเลขาธิการ ปปง. หรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ปปง.

เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้รับเรื่องได้รับรายงานและข้อมูลการแจ้งเบาะแสหรือข้อเท็จจริงการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขาธิการ ปปง. มอบหมายดำเนินการต่อไป

การรับรายงานและข้อมูลการแจ้งเบาะแสหรือข้อเท็จจริงการแจ้งเบาะแสหรือข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่ง(3) และ (4) ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับเรื่องทำการจดแจ้งบันทึกไว้เป็นหนังสือก่อนส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบ รูปแบบการจดแจ้งบันทึกให้เป็นไปตามที่สำนักงาน ปปง. กำหนด

ข้อ 9 ภายใต้บังคับข้อ 8 เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขาธิการ ปปง. มอบหมายได้รับเรื่องแล้วให้ดำเนินการต่อไปดังนี้

(1) ตรวจสอบความถูกต้องของหนังสือที่แจ้งเบาะแส

ก. ในกรณีปรากฏชื่อผู้แจ้งเบาะแส ให้ดำเนินการตรวจสอบต่อไปว่ารายงานและข้อมูลการแจ้งเบาะแสนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินและเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ปปง. ต้องดำเนินการหรือไม่

ข. ในกรณีไม่ปรากฏชื่อผู้แจ้งเบาะแส เมื่อดำเนินการตรวจสอบตามข้อ ก. แล้วให้ตรวจสอบต่อไปว่าในรายงานและข้อมูลการแจ้งเบาะแสนั้น

1. มีการระบุยานเอกสาร หรือยานวัตถุหรือยานบุคคลชัด หรือระบุข้อเท็จจริง หรือชี้เบาะแสเกี่ยวกับพยานหลักฐานชัดแจ้งและมีพฤติการณ์แวดล้อมของการกระทำที่เข้าองค์ประกอบของความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน หรือเป็นการกระทำความผิดที่มี

เหตุอันควรสงสัยหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมโดยพิจารณาจากหนังสือแล้วน่าจะเชื่อว่ามีมูลความผิดจริงหรือไม่ หรือ

2. มีการระบุพยานเอกสาร หรือพยานวัตถุหรือพยานบุคคลชี้ชัด ข้อเท็จจริงหรือชี้เบาะแสเกี่ยวกับพยานหลักฐานชัดเจนและมีการแจ้งเบาะแสข้อมูลเกี่ยวข้องกับจำนวนเงินหรือทรัพย์สินที่แจ้งเบาะแสข้อมูลเป็นจำนวนมากและเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินงานของสำนักงานปปง.หรือไม่

(2) รายงานผลการตรวจสอบความถูกต้องของหนังสือที่แจ้งเบาะแสนั้น พร้อมทำความเข้าใจเบื้องต้นว่ารายงานและข้อมูลการแจ้งเบาะแสดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือหรือน่าจะมีมูลความผิดจริงหรือไม่เพียงใดและสมควรดำเนินการต่อไปหรือไม่อย่างไรเสนอต่อเลขาธิการปปง.เพื่อพิจารณาสั่งการ”

หลักเกณฑ์ดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับกรณีการแจ้งข้อมูลจากส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐแต่สำหรับกรณีของเอกชนมีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างออกไปกล่าวคือ การดำเนินการรับรายงานและข้อมูลการแจ้งเบาะแสหรือข้อเท็จจริงการกระทำความผิดจากเอกชนที่ได้แจ้งเบาะแสมาเพื่อให้ดำเนินการตรวจสอบ จะกระทำโดยลับและจะไม่เปิดเผยชื่อ ที่อยู่ หรือข้อมูลของผู้แจ้งเบาะแสให้บุคคลอื่นทราบ เว้นแต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และการรับรายงานดังกล่าวไว้ดำเนินการต่อไปต้องมีหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในข้อ8เท่านั้น หลังจากนั้นจะเข้าสู่ขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่กำหนดไว้ในข้อ9ซึ่งแบ่งเป็นสองกรณีคือ

1. ในกรณีปรากฏชื่อผู้แจ้งเบาะแส จะต้องตรวจสอบต่อไปว่ารายงานและข้อมูลการแจ้งเบาะแสนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินและเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ปปง. ต้องดำเนินการหรือไม่

2. ในกรณีไม่ปรากฏชื่อผู้แจ้งเบาะแส หลังจากตรวจสอบตามข้อ1แล้วจะต้องตรวจสอบต่อไปอีกว่า รายงานและข้อมูลนั้นมีการระบุพยานหลักฐานตามข้อ9 ข หรือไม่ จากนั้นรายงานผลการตรวจสอบความถูกต้องของหนังสือที่แจ้งเบาะแสนั้น พร้อมทำความเข้าใจเบื้องต้นว่ารายงานและข้อมูลการแจ้งเบาะแสดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือหรือน่าจะมีมูลความผิดจริงหรือไม่เพียงใดและสมควรดำเนินการต่อไปหรือไม่อย่างไรเสนอต่อเลขาธิการปปง.เพื่อพิจารณาสั่งการ

ส่วนหลักเกณฑ์การตรวจสอบรายงานและข้อมูลการแจ้งเบาะแสหรือข้อเท็จจริงการกระทำผิดจากเอกชนระเบียบดังกล่าวกำหนดเอาไว้ในหมวดที่ดังต่อไปนี้

“ข้อ 10 เมื่อเลขาธิการ ป.ปง. ได้รับรายงานสรุปเรื่องและความเห็นตามข้อ 9 แล้ว หากพิจารณาเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน หรือมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน และเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานปปง. ต้องดำเนินการ ก็ให้สั่งการให้เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขาธิการ ป.ปง. มอบหมายดำเนินการตรวจสอบรายงานและข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควรต่อไป

ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลตามวรรคหนึ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ถึงบุคคลหรือนิติบุคคลใดหากจำเป็นต้องดำเนินการตรวจสอบโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ก็ให้เลขาธิการปปง. เสนอเรื่องให้คณะกรรมการธุรกรรม พิจารณาความเห็นก่อน เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมมีความเห็นเป็นอย่างไรให้ดำเนินการไป ตามนั้น เว้นแต่กรณีจำเป็นหรือเร่งด่วนหากเห็นซ้ำจะทำให้การตรวจสอบไม่ได้ผล ก็ให้เลขาธิการปปง. สั่งดำเนินการไปก่อนได้แล้วรายงานให้คณะกรรมการธุรกรรมทราบโดยเร็ว

ข้อ 11 ในกรณีที่เลขาธิการปปง. เห็นว่ารายงานและข้อมูลการแจ้งเบาะแสตามที่เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขาธิการปปง. มอบหมาย ได้รายงานสรุปและเสนอความเห็นมานั้น ไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดในหมวดสองก็ให้เลขาธิการปปง. สั่งยุติเรื่องและให้รวมเรื่องไว้เป็นข้อมูล เว้นแต่เบาะแสดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการตามกฎหมายอื่น ก็ให้เลขาธิการปปง. ส่งเบาะแสดังกล่าวให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นดำเนินการต่อไป”

ระเบียบในข้อ 10 จะกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาของเลขาธิการปปง. หลังจากได้รับรายงานผลการตรวจสอบพร้อมความเห็นเบื้องต้นจากเจ้าหน้าที่โดยหากเลขาธิการปปง. พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน หรือมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน และเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานปปง. ต้องดำเนินการก็จะสั่งการให้เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขาธิการปปง. มอบหมายดำเนินการตรวจสอบรายงานและข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควรต่อไป แต่หากพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดในหมวดสองระเบียบในข้อ 11 กำหนดให้เลขาธิการปปง. สั่งยุติเรื่องและให้รวมเรื่องไว้เป็นข้อมูล เว้นแต่เบาะแสดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อ

การดำเนินการตามกฎหมายอื่น ก็ให้เลขาธิการปง.ส่งเบาะแสดังกล่าวให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
นั้นดำเนินการต่อไป

อย่างไรก็ตามสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด(ป.ป.ส.)ได้กำหนดแนวทางการดำเนินการต่อเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับยาเสพติดสู่ไปรษณีย์123และ300ไว้เช่นกันดังต่อไปนี้

1.สำนักงานป.ป.ส.ดำเนินการต่อเรื่องร้องเรียนเอง เน้นเฉพาะที่มีข้อมูลข่าวสาร
ชัดเจน

2.ประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้งดำเนินการเป็นรายกรณีและ
ดำเนินการตามแผนหรือโครงการเพื่อระดมตรวจค้น จับกุมผู้กระทำผิดในพื้นที่เป้าหมายตามห้วง
เวลาเช่น ร่วมกับกองบังคับการสายตรวจและปฏิบัติการพิเศษ (สภ.191) ดำเนินการตามการ
ข่าวและการโครงการปราบปรามยาเสพติดพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล
เพื่อปราบปรามกีดกันการลักลอบจำหน่ายยาเสพติดและลดปริมาณการแพร่ระบาด
ยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง

3.สำนักงานป.ป.ส.ดำเนินการรวบรวม จำแนกข้อมูล บันทึกจัดเก็บไว้ในระบบฐาน
ข้อมูลทั้งในส่วนข้อมูลบุคคล พื้นที่จำหน่าย หรือแพร่ระบาดและสถานประกอบ โดยแยกตามเขต
พื้นที่รับผิดชอบของหน่วยเกี่ยวข้อง สำหรับใช้เป็นข้อมูลฐานข่าวการตรวจสอบประวัติบุคคลรวม
ทั้งการประมวลผลเป็นรายบุคคลและพื้นที่เป้าหมายให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการ

จะเห็นว่าระเบียบของสำนักงานปง.แบ่งแนวทางการรับเรื่องไว้ดำเนินการเป็น
สองกรณี คือ การรับเรื่องร้องเรียนจากหน่วยงานของรัฐ และเอกชน ส่วนป.ป.ส.ไม่ได้มีการแบ่ง
แยกไว้อย่างชัดเจนนอกจากนั้นยังแตกต่างกันในรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.การแจ้งเบาะแสดหรือข้อเท็จจริงตามระเบียบของสำนักงานปง.จะต้องเกี่ยว
ข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐาน
ฟอกเงินหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือการกระทำความ
ผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน แต่ตามแนวทางของป.ป.ส.จะเน้นหนักไปที่ข้อมูลทุกอย่างที่
เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

2.หลังจากป.ป.ส.รับทราบข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนจะประสานการปฏิบัติกับ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้งดำเนินการเป็นรายกรณีและดำเนินการตามแผนหรือโครงการเพื่อ
ระดมตรวจค้น จับกุมผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในพื้นที่เป้าหมายตามห้วงเวลาแต่ตามระเบียบ

ของสำนักงานปง. หลังจากข้อมูลเข้าหลักเกณฑ์ในเรื่องของความชัดเจนเกี่ยวกับพยานหลักฐาน และเข้าหลักเกณฑ์ตามข้อ 1 ดังกล่าวมาแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้รับเรื่องจะเสนอข้อมูลต่อเลขาธิการปง. เพื่อพิจารณา หากเลขาธิการปง. เห็นว่าเข้าหลักเกณฑ์ตามหมวด 3 ข้อ 10 ดังกล่าวมาแล้ว ก็จะสั่งการให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบต่อไป โดยยังเป็นเพียงการดำเนินการภายในหน่วยงานเท่านั้น เว้นแต่เป็นกรณีกรณีจำเป็นต้องดำเนินการตรวจสอบต่อไปตามมาตรา 38 ก็อาจมีกรณีที่ต้องส่งการไปยังสถาบันการเงินเพื่อให้ส่งข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมมายังปง. ได้

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติกับกรณีดังกล่าวข้างต้นคือ ในทางปฏิบัติปรากฏว่าการตรวจสอบเบื้องต้นดังกล่าวตั้งแต่ขั้นตอนการใช้ดุลพินิจตรวจสอบข้อมูลจากบัตรสนเท่ห์ตลอดจนกระทั่งถึงการออกคำสั่งให้สถาบันการเงินตรวจสอบการทำธุรกรรมของนิติบุคคลดังกล่าวไม่ได้ผ่านการกลั่นกรองจากคณะกรรมการธุรกรรม ซึ่งแม้ว่าการดำเนินการดังกล่าวจะอาศัยอำนาจตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 8 พ.ศ. 2543 ข้อ 1 วรรคหนึ่ง ซึ่งกำหนดว่า " ข้อ 1 เมื่อสำนักงานได้รับรายงานการทำธุรกรรมหรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมแล้วให้ทำการตรวจสอบเบื้องต้นถ้าปรากฏว่า การทำธุรกรรมใดมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้สำนักงานเสนอเรื่องให้คณะกรรมการธุรกรรมเพื่อพิจารณาสั่งการตามมาตรา 48 โดยเร็ว ทั้งนี้ภายใน 7 วันนับแต่วันที่ได้พบเหตุเช่นนั้น " ทำให้สามารถดำเนินการตรวจสอบธุรกรรมไปก่อนในเบื้องต้นได้แต่การใช้อำนาจตามกฎหมายในเรื่องใดก็ตามที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยตรง และเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและมีโทษกรณีจำเป็น เร่งด่วน ควรต้องผ่านการกลั่นกรองจากองค์กร ซึ่งในท้ายที่สุดจะต้องเป็นผู้ออกคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินเพื่อให้เกิดความรอบคอบ รัดกุม และโปร่งใสทุกขั้นตอน หากใช้ดำเนินการโดยอาศัยดุลพินิจของบุคคลเพียงไม่กี่คนเท่านั้น

อย่างไรก็ตามคำสั่งที่ให้สถาบันการเงินตรวจสอบข้อมูลการทำธุรกรรมเป็นคำสั่งทางปกครอง บุคคลซึ่งได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจตรวจสอบข้อมูลการทำธุรกรรมตามมาตรา 38 เช่นในกรณีของสื่อมวลชนข้างต้น อาจอาศัยความคุ้มครองตามคำสั่งทุเลาการบังคับคำสั่งทางปกครองได้โดยขอให้ศาลปกครองมีคำสั่งทุเลาการบังคับคำสั่งดังกล่าวไว้ในคดีซึ่งขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งตามมาตรา 38 จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา แต่ตราบใดที่ศาลยังมิได้มีคำสั่งทุเลาการบังคับ คำสั่งดังกล่าวก็ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ต่อไป สถาบันการเงินจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งจะยกเหตุผลใดขึ้นอ้างเพื่อมิให้ต้องปฏิบัติตามคำสั่งมิได้

อนึ่ง กรณีการออกคำสั่งให้ตรวจสอบธุรกรรมของนิติบุคคลทั้ง 19 รายนั้นโดยปกติแล้วจะต้องกระทำโดยลับ เนื่องจากหากข้อมูลรั่วไหลออกไป นอกจากอาจทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจจะต้องถูกยึดหรืออายัดตัวล่วงหน้าแล้ว ยังอาจกระทบต่อสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลนั้นโดยตรงอีกด้วย ในทางปฏิบัติปรากฏว่า การดำเนินการไม่ว่าจะในขั้นตอนการส่งคำสั่งหรือการส่งรายงานการตรวจสอบธุรกรรมมายังปปง.ยังมีความหละหลวมเช่น การใช้วิธีส่งคำสั่งตรวจสอบธุรกรรมทางโทรสาร เป็นต้น ดังนั้นสำนักงาน ปปง.ในฐานะหน่วยงานที่ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายควรกำหนดมาตรการในการรักษาความลับไม่ว่าจะในขั้นตอนการส่งคำสั่งหรือการกำชับให้สถาบันการเงินเข้มงวดในการรักษาความลับเกี่ยวกับการรายงานการทำธุรกรรมเพื่อป้องกันไม่ให้ข้อมูลรั่วไหลออกไป โดยปกติแล้วสำนักงาน ปปง.จะเก็บรักษาความลับเกี่ยวกับการรายงานการทำธุรกรรมมาเป็นอย่างดีโดยเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจะมีสิทธิเข้าระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (AMLO Electronic Reporting System-AERS) ได้ต้องได้รับอนุญาตจากสำนักงาน ปปง.พร้อมรหัสผู้ใช้งาน และรหัสผ่าน ซึ่งถือว่าเป็นความลับในราชการเกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

ส่วนในกรณีของผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมหากจะรายงานโดยใช้แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จะมีสิทธิเข้าระบบการรายงานธุรกรรมโดยใช้แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (AERS) ได้ต้องดำเนินการดังนี้

1. รายงานโดยใช้คู่มือการขอใบแสดงสิทธิแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Certificate Authentication- CA) เพื่อส่งรายงานธุรกรรมโดยใช้แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางระบบ AERS
2. การขออนุญาตใช้สิทธิเข้าระบบการรายงานธุรกรรมโดยใช้แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้ใช้แบบการขอใบแสดงสิทธิแบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการรายงานธุรกรรมกับระบบAERS
3. ผู้ขอใช้สิทธิเข้าระบบการรายงานธุรกรรมโดยใช้แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จะต้องได้รับอนุญาตจากสำนักงาน ปปง.พร้อมรหัสผู้ใช้งาน และรหัสผ่าน ซึ่งถือว่าเป็นความลับในราชการเกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

จะเห็นว่าระบบการคุ้มครองข้อมูลการทำธุรกรรมของสำนักงาน ปปง.ค่อนข้างมีความรัดกุมไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงข้อมูลการทำธุรกรรมของเจ้าหน้าที่สำนักงาน ปปง.จะกระทำได้ต่อเมื่อมีรหัสผู้ใช้งานและรหัสผ่านและการที่มีหน้าที่ในการรายงานธุรกรรมเช่น สถาบันการเงิน จะเข้าระบบฐานข้อมูล AERS ได้ต้องได้รับอนุญาตและได้รับใบแสดงสิทธิแบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการรายงานธุรกรรมกับระบบฐานข้อมูล AERS จากสำนักงาน ปปง. ตลอดจนผู้ขอใช้สิทธิเข้า

ระบบฐานข้อมูลดังกล่าวเพื่อรายงานธุรกรรมยังต้องได้รับรหัสผู้ใช้งาน และรหัสผ่านจากสำนักงาน ปปง.เช่นเดียวกับกรณีของเจ้าหน้าที่สำนักงาน ปปง.ดังกล่าวข้างต้น

เมื่อย้อนกลับมาดูบทบัญญัติในมาตรา 38 วรรคท้ายของกฎหมายฟอกเงิน จะเห็นว่า ได้กำหนดให้เลขาธิการปปง.เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บรักษาและใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าว นอกจากนี้มาตรา 66 ยังได้กำหนดบทลงโทษเจ้าหน้าที่ซึ่งนำเอาความลับในราชการเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายฟอกเงินไปเปิดเผยให้ผู้อื่นรู้อีกด้วย

ข. การคุ้มครองสิทธิในกรณีทั่วไป

1.กรณีภาระหน้าที่ของลูกค้าสถาบันการเงินในการแสดงตน กรอกแบบรายงาน การทำธุรกรรม และการเตรียมหลักฐานต่าง ๆ

กฎหมายฟอกเงินได้กำหนดภาระหน้าที่ให้แก่ผู้ทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ไม่ว่าจะเป็นการแสดงตนตามมาตรา 20 การบันทึกข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับธุรกรรมตามมาตรา 21 ตลอดจนการเตรียมหลักฐานต่าง ๆ ในการแสดงตน และการบันทึกข้อเท็จจริงดังกล่าว กรณีจึงอาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติบางประการเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎกระทรวงที่กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องนั้น ๆ อาทิเช่น กรณีการขายพันธบัตรของกระทรวงการคลังเพื่อระดมทุนจากประชาชน ซึ่งธนาคารออมสินเป็นผู้ดำเนินการขายพันธบัตร ปรากฏว่า มีลูกค้ารายหนึ่งซึ่งมีเงินฝากอยู่

ในธนาคารออมสินต้องการถอนเงินในบัญชีเงินฝากจำนวน 2,000,000 บาท เพื่อนำมาซื้อพันธบัตรรัฐบาลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าลูกค้ารายนี้จะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎกระทรวงซึ่งออกโดยอำนาจตามกำหนดดังกล่าวคือ กรอกแบบการแสดงตน กรอกแบบบันทึกข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับธุรกรรม ตลอดจนเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยุ่งยากและเป็นการเพิ่มภาระแก่ลูกค้าโดยไม่จำเป็น เนื่องจากว่าผู้ที่ลูกค้าต้องการทำธุรกรรมด้วยก็คือสถาบันการเงินที่ลูกค้ามีเงินฝากนั่นเอง

ปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีดังกล่าว จึงควรที่จะหาแนวทางในการลดภาระหรือลดปัญหาข้อยุ่งยากที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติดังกล่าว อาทิเช่น หากเกิดปัญหาที่มีข้อเท็จจริงในลักษณะเดียวกัน ควรกำหนดแบบแสดงตนหรือแบบบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมให้มีความสั้นและกะทัดรัด

ตลอดจนลดภาระในการนำเอกสารมาประกอบให้น้อยลง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติมากยิ่งขึ้น โดยจะต้องนำเอาแบบรายงานดังกล่าวของต่างประเทศซึ่งมีความสั้นและกะทัดรัดกว่าของประเทศไทยมาศึกษาเปรียบเทียบและนำมาปรับปรุงแบบรายงานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทยต่อไป

2. กรณีภาระหน้าที่ของสถาบันการเงินในการรายงานธุรกรรมเกี่ยวกับสินเชื่อโครงการของสถาบันการเงินที่มีเจ้าหนี้ร่วมกันให้กู้ยืม

ในกรณีสินเชื่อโครงการที่มีเจ้าหนี้ร่วมกันให้กู้ยืมหลายราย (หลายสถาบันการเงิน) และตัวแทนสินเชื่อในฐานะตัวแทนของเจ้าหนี้ได้จัดให้ผู้กู้ยืมทำการแสดงตนไว้แล้ว และทำการรายงานแทนเจ้าหนี้สถาบันการเงินทั้งหลายตามสัญญาสินเชื่อโครงการตั้งนี้แล้ว แต่ละสถาบันการเงินจำเป็นจะต้องแยกกันรายงานและให้ผู้กู้ยืมทำการแสดงตนอีกหรือไม่ ในกรณีนี้หากจะให้แต่ละสถาบันการเงินแยกกันรายงานและให้ผู้กู้ยืมทำการแสดงตนต่อสถาบันการเงินแต่ละรายอีกย่อมเป็นการเสียเวลาและเพิ่มภาระแก่ทุก ๆ ฝ่าย และในเมื่อกฎหมายมิได้กำหนดชัดเจนในกรณีนี้แล้ว กรณีควรจะถือว่ากรณีที่ตัวแทนสินเชื่อได้จัดให้ผู้กู้ยืมทำการแสดงตนและได้ทำการรายงานแทนเจ้าหนี้สถาบันการเงินทั้งหลายตามสัญญานั้นเป็นการปฏิบัติหน้าที่แทนเจ้าหนี้สถาบันการเงินแต่ละรายที่เป็นคู่สัญญาในสินเชื่อโครงการนั้นแล้วได้

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย